

Covid-19 Sürecinin Çocukların Oyun ve Hareket İhtiyaçlarına Etkisinin Anne Baba Görüşleri ve Çocuk Resimleri Açısından İncelenmesi

Sevinç Gökayaz

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsüne Okul Öncesi Eğitim Yüksek Lisans Tezi olarak sunulmuştur.

Doğu Akdeniz Üniversitesi
Ağustos 2021
Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü onayı

Prof. Dr. Ali Hakan Ulusoy
L.E.Ö.A. Enstitüsü Müdürü

Bu tezin Okul Öncesi Eğitim Yüksek Lisans derecesinin gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarım.

Prof. Dr. Ayşe Işık Gürşimşek
Temel Eğitim Bölüm Başkanı

Bu tezi okuyup değerlendirdiğimizi, tezin nitelik bakımından Okul Öncesi Eğitim Yüksek Lisans derecesinin gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarız.

Doç. Dr. Eda Yazgın
Tez Danışmanı

Değerlendirme Komitesi

1. Doç. Dr. Ahmet Güneyle

2. Doç. Dr. Eda Yazgın

3. Yrd. Doç. Dr. Nihan Koran

ÖZ

Bu araştırmanın temel amacı; Covid-19 salgını sürecinde, 3-6 yaş arasındaki çocukların oyun ve hareket ihtiyaçlarının nasıl etkilendiğini anne, baba ve çocuklar ile yapılan görüşmelerle derinlemesine araştırmaktır. Araştırma nitel yöntemeye dayalı olarak tasarlanmıştır. Araştırma modeli ise durum çalışması olarak belirlenmiştir. Araştırma, 2021 yılının Ocak-Haziran aylarını kapsayan süreçte, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Gazimağusa ilçesinde bulunan 3-6 yaş aralığındaki 30 çocuk ve bu çocukların anne-babalarıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma, katılımcıların gönüllülük esasına bağlı kalınarak yürütülmüştür. Anne-babalar ile yapılacak olan görüşmeler salgın dolayısıyla telefon görüşmeleri aracılığıyla yapılmıştır. Araştırmada yer alan çocuk resimlerine ve resim anlatılarına anne-babalar aracılığıyla ulaşılmıştır. Görüşme kayıtlarına uygulanacak olan analizlerde ise kodlayıcılar arası güvenilirliği gösteren Miles-Huberman (1994) güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır. Araştırma sonucunda; salgın sürecinde çocuklarının fiziksel hareketliliğinin ve etkinliklerinin azaldığı/ kısıtlandığı, çocukların enerjilerini harcayamadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Salgın sürecinde çocukların ilk tercihinin geleneksel oyunlar olduğu, fakat manipülatif oyunların ve resim çizmenin de büyük oranda arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Salgın sürecinde çocukların oyun mekanlarının da kısıtlandığı, bahçeli evde yaşayan çocukların apartmanda yaşayan çocuklara oranla mekan olarak daha özgür oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Anne-babaların salgın sürecinde çocukları ile birlikte daha çok vakit geçirebildiği ve oyunlarına daha fazla katılabildiği, çocukların arkadaşlarıyla görüşme durumlarının ise büyük oranda kısıtlandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Salgın sürecine bağlı olarak çocukların oyun sürelerinin arttığı da sonuçlar arasında yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Salgın, Korona Virüs Salgını, Çocuk ve Hareket, Çocuk ve Oyun

ABSTRACT

The main purpose of this research is; It is to investigate in depth how to effected play and movement needs of children aged 3-6 are affected during the Covid-19 epidemic process, with interviews with partens and children. The research was designed based on the qualitative method. The research model was determined as a case study. The research was carried out with 30 children aged 3-6 years and their parents in the Famagusta district of the Turkish Republic of Northern Cyprus, in the period covering January-June 2021. The research was conducted on the basis of volunteerism of the participants. Interviews with parents were made through phone calls due to the epidemic. The children's pictures and picture narratives in the research were reached through the parents. In the analyzes to be applied to the interview records, the Miles-Huberman (1994) reliability coefficient, which shows the reliability between coders, was calculated. As a result of the research; It has been concluded that during the epidemic process, the physical mobility and activities of their children are reduced/restricted, and that children cannot spend their energy. The main purpose of this research is; It is to investigate in depth how to effected play and movement needs of children aged 3-6 are affected during the Covid-19 epidemic process, with interviews with partens and children. The research was designed based on the qualitative method. The research model was determined as a case study. The research was carried out with 30 children aged 3-6 years and their parents in the Famagusta district of the Turkish Republic of Northern Cyprus, in the period covering January-June 2021. The research was conducted on the basis of volunteerism of the participants. Interviews with parents were made through phone calls due to the epidemic. The children's pictures and picture narratives in the

research were reached through the parents. In the analyzes to be applied to the interview records, the Miles-Huberman (1994) reliability coefficient, which shows the creability among coders, was calculated. As a result of the research; It has been result reached during the epidemic process, the physical mobility and activities of their children are reduced/restricted, and that children cannot spend their energy. It has been concluded that traditional games are the first choice of children during the epidemic process, but manipulative games, board games and drawing pictures have also increased to a great extent. It has been concluded that during the epidemic process, children's playgrounds are also restricted, and children living in a garden house are more free as a place than children living in an apartment. It has been concluded that parents can spend more time with their children and participate in their games more during the epidemic process, and the situation of meeting with their children's friends is greatly restricted. It is additionally conclude the results that children's play times increase due to the epidemic process.

Keywords: Epidemic, Corona Virus Outbreak, Child and Movement, Child and Play

İTHAF

Kalbimin en içindeki anneme ve babama...

Dünya'daki tüm çocuklara...

Dünyası çocuk olan herkese...

TEŞEKKÜR

Tüm süreç boyunca, benden yardımlarını esirgemeyen, öğretim sürecimin yanı sıra bana hayata dair de muhteşem bir bilgi kaynağı olan, Sayın tez danışmanım; Doç. Dr. Eda YAZGIN'a teşekkürü bir borç bilirim.

Hepsinden ayrı ayrı sonsuz bilgiler edindiğim, hayatıma dokunan, Sayın; Prof. Dr. Ayşe Işık GÜRŞİMŞEK'e, Sayın; Yrd. Doç. Dr. Nihan KORAN'a ve tüm değerli hocalarıma teşekkür ederim.

En güzel zamanlarımda da en zor zamanlarımda da hayatımda hep güneşim olup parlayan, beni aydınlatan Annem; Emel GÖKAYAZ'a ve bana hep gökyüzüm olup nefes aldırın Babam; İbrahim GÖKAYAZ'a kalbimin en derinliklerinden teşekkür ederim.

Hayatımda olduğu için kendimi hep şanslı hissettiğim, her zaman bana bir sığınak olan meleğime, ablam Derya ÖTELEŞ'e teşekkür ederim.

Kısa sürede hem iş arkadaşım, hem dostum, hem de kahkaham olan Uzm. Kübra ATALAY' a her şey için, biriktirdiğimiz tüm anılar için teşekkür ederim.

Sonsuz sevgisini, samimiyetini ve desteğini hissettiren tüm sevdiğime ve arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Son olarak, Gökkuşluğu'na hep yanımda olduğu ve rengarenkliğini bana yansıttığı için teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iii
ABSTRACT.....	v
İTHAF.....	vii
TEŞEKKÜR.....	viii
TABLO LİSTESİ.....	xi
GÖRSEL LİSTESİ.....	xii
1 GİRİŞ.....	1
1.1 Problem Durumu.....	2
1.2 Araştırmanın Amacı.....	3
1.3 Araştırmanın Önemi.....	3
1.4 Problem Cümlesi ve Alt Problemler.....	4
1.5 Sayılılar/ Varsayımlar.....	5
1.6 Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5
2 KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	6
2.1 Çocuk ve Oyun.....	6
2.2 Oyun ve Baş Etme.....	7
2.3 Oyunda Duygulanım.....	8
2.4 Çocuk ve Hareket.....	9
2.5 Salgın Sürecinde Çocuk Oyun ve Eğitimin Durumu.....	10
2.6 İlgili Araştırmalar.....	12
3 YÖNTEM.....	22
3.1 Araştırma Deseni.....	22
3.2 Araştırma Grubu.....	23

3.3 Veri Toplama Araçları.....	24
3.4 Verilerin Toplanması.....	25
3.5 Görüşme Verilerinin Analizi.....	27
3.6 Geçerlik ve Güvenirlik.....	27
3.7 Araştırmanın Etik Prosedürü.....	28
4 BULGULAR.....	30
4.1 Salgın Öncesi ve Salgın Süreci Çocukların Oyun ve Hareket İhtiyaçlarına Yönelik Bulgular.....	30
4.2 Salgın Sürecinde Çocukların Oyun Konusunda Çizdikleri Resimlerin İçeriğinden Elde Edilen Bulgular.....	55
5 TARTIŞMA VE SONUÇ.....	66
6 ÖNERİLER.....	80
KAYNAKLAR.....	82
EKLER.....	91
Ek 1: DAÜ Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu İzni.....	92
Ek 2: Turnitin Orijinallik Raporu.....	93
Ek 3: Anne-Babalar İçin Katılımcı Bilgi Formu ve Bilgilendirilmiş Onam Formu	94
Ek 4: Anne-Babalar İçin Görüşme Formu.....	97
Ek 5: Çocuklar İçin Katılımcı Bilgi Formu ve Bilgilendirilmiş Onam Formu.....	99
Ek 6: Uzman Görüşü Alma Metni.....	102

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Salgın Öncesinde Çocukların Fiziksel Hareketlilik Durumu.....	31
Tablo 2: Salgın Sürecinde Çocukların Fiziksel Hareketlilik Durumu.....	32
Tablo 3: Salgın Öncesinde Çocukların Oyun Konuları.....	34
Tablo 4: Salgın Sürecinde Çocukların Oyun Konuları.....	36
Tablo 5: Salgın Öncesinde Çocukların Oyun Mekanları.....	38
Tablo 6: Salgın Sürecinde Çocukların Oyun Mekanları.....	39
Tablo 7: Salgın Öncesinde Çocukların Oyuncakları.....	41
Tablo 8: Salgın Sürecinde Çocukların Oyuncakları.....	43
Tablo 9: Salgın Sürecinde Çocukların Açık Alanda Oyun Oynama Sıklığı.....	45
Tablo 10: Salgın Öncesinde Anne-Babaların Çocukların Oyunlarına Katılımı.....	46
Tablo 11: Salgın Sürecinde Anne-Babaların Çocukların Oyunlarına Katılımı.....	47
Tablo 12: Salgın Öncesinde Anne-Babaların Çocukların Oyunlarındaki Rollerini.....	48
Tablo 13: Salgın Sürecinde Anne-Babaların Çocukların Oyunlarındaki Rollerini.....	49
Tablo 14: Salgın Öncesinde Çocukların Oyunlarında Arkadaşlık İlişkileri.....	50
Tablo 15: Salgın Sürecinde Çocukların Oyunlarında Arkadaşlık İlişkileri.....	51
Tablo 16: Salgın Öncesinde Çocukların Oyun Oynama Süreleri.....	53
Tablo 17: Salgın Sürecinde Çocukların Oyun Oynama Süreleri.....	54
Tablo 18: Çocukların Çizimlerinde Oyunda Eylemler.....	56
Tablo 19: Çocukların Çizimlerinde Oyun Konuları.....	58
Tablo 20: Çocukların Çizimlerinde Oyun Mekanları.....	60
Tablo 21: Çocukların Çizimlerinde Oyunda Kişiler.....	62
Tablo 22: Çocukların Çizimlerinde Oyun Materyalleri.....	64

GÖRSEL LİSTESİ

Görsel 1: Ç4'ün Çizdiği Resim	57
Görsel 2: Ç4'ün Çizdiği Resmin Anlatısı	57
Görsel 3: Ç11'in Çizdiği Resim	59
Görsel 4: Ç11'in Çizdiği Resmin Anlatısı	59
Görsel 5: Ç13'ün Çizdiği Resim	61
Görsel 6: Ç13'ün Çizdiği Resmin Anlatısı	61
Görsel 7: Ç7'nin Çizdiği Resim	63
Görsel 8: Ç7'nin Çizdiği Resmin Anlatısı	63
Görsel 9: Ç29'un Çizdiği Resim	65
Görsel 10: Ç29'un Çizdiği Resmin Anlatısı	65

Bölüm 1

GİRİŞ

Covid-19, ilk olarak 1 Aralık 2019 tarihinde Çin'de görülen bulaşıcı bir hastalıktır. 2020 yılında ise tüm dünya açısından ciddi ve önemli bir sağlık sorunu oluşturduğu için Dünya Sağlık Örgütü tarafından küresel salgın ilan edilmiştir.

Küresel salgın, en az birkaç ülke ya da kıtaya yayılarak dünya üzerinde belli bir etki yaratan bulaşıcı hastalıklar olarak tanımlanmaktadır (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020).

Covid-19 nedeniyle dünya çapında çeşitli önlemler alınmış ve alınan önlemler salgın süreci kapsamında halen devamlılığını korumaktadır. Bu nedenler düşünüldüğünde Covid-19 salgını sürecine dair çeşitli birçok konu araştırılmayı ve aydınlatılmayı beklemektedir (Demir Öztürk, Kuru ve Demir Yıldız, 2020).

KKTC'de ilk korona virüs vakasının görülmesi ile birlikte 14 Mart 2020 tarihinde Bakanlar Kurulu Olağanüstü Toplantısı gerçekleşmiş ve korona virüs salgınına yönelik eksiksiz uyulması gereken kararlar açıklanmıştır. Bu kararlar, kısmi ve tam sokağa çıkma yasakları gibi sosyal hayatı kısıtlayıcı özellikler taşımıştır. Bu kararlar doğrultusunda 27 Mart 2020 tarihine kadar tüm eğitim kurumları eğitime ara vermiştir ve bu süreç okulların çevrim içi eğitime geçmesi, oyun ve eğlence alanlarının kapatılması, sokağa çıkma yasakları gibi önlemler ve kısıtlamalar ile devam etmiştir. (KKTC Dışişleri Bakanlığı, 2020)

Tarih boyunca salgın hastalıklar pek çok kez yaşanmıştır. Benzer salgınlara gelecek zamanlarda da rastlanması olasıdır (Budak ve Korkmaz, 2020).

İnsanlar, salgın hastalık ve salgın süreci gibi olağandışı durumlarla karşılaştıklarında sosyal desteğe gereksinim duymaktadır. Bu gibi durumlardan çocuklar da oldukça etkilenmektedir. Çocukların oyun oynamak, yetişkinler ve akranlarıyla iletişim kurmak gibi sosyal ihtiyaçları vardır. Günümüzde yaşanan Covid-19 salgını süreci gereğince; sokağa çıkma yasakları, okulların kapatılması gibi kısıtlamalar çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerini olumsuz etkilemektedir. Bu gibi sebeplerden dolayı çocuklar, sosyal ve duygusal gelişimlerini ve karşılaştıkları zor durumlar ile baş etme becerilerini olumlu etkileyecek olan fırsatlardan yoksun kalmışlardır (Çaykuş ve Mutlu Çaykuş, 2020).

1.1 Problem Durumu

Oyun; çocukların kendilerini, duygularını, çevreyi ve dünyayı keşfedebilmelerine olanak sağlayan en büyük araçtır (Vygotsky, 2016). Çocuklar oyun oynarken kendilerini rahat hissetmelidir, kısıtlanmamalıdır. Böylece çocukların duygusal gelişimi, başa çıkma ve kişilerarası etkileşim becerileri desteklenmiş olacaktır. Oyunun, başa çıkma becerisi ile güçlü bir ilişkisi olduğu kanıtlanmıştır (Russ, 2004; Akt. Sacha Cordiano, Russ ve Short, 2008).

Çocukların hayatında oyunun yeri ve önemi dikkate alındığında Covid-19 salgını sürecinde değişen şartlarla birlikte, oyunun nasıl etkilendiği sorusu ortaya çıkmaktadır. Covid-19 salgını sürecinde ailelerin günlük yaşam rutinleri aniden büyük bir değişime uğramıştır. Özellikle kısıtlamaların ve sokağa çıkma yasaklarının olduğu dönemlerde çocuklar ev ortamında anne babaları ile daha fazla zaman geçirmeye başlamış ve anne babaların rolleri daha farklı koşullarda şekil almaya başlamıştır (Spinelli, Lionetti, Pastore ve Fasolo, 2020). Bu süreçte çocuklar, özellikle kardeşi olmayan çocuklar düşünüldüğünde, çocukların sosyal hayatı yetişkin dünyasında gelişmeye başlamıştır. Covid-19 salgını süreci çocukların günlük

yaşamlarını değiştirmiş olsa da ilgili kısıtlamaların, oyun oynama ve hareket ihtiyaçlarını karşılamakta ne ölçüde gelişimsel riskler yaratabileceği bilinmemektedir (Moore, Faulkner, Rhodes, Brussoni, Chulak-Bozzer, Ferguson, Mitra, O'Reilly, Spence, Vanderloo ve Tremblay, 2020).

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı; Covid-19 salgını sürecinde, 3-6 yaş arasındaki çocukların oyun ve hareket ihtiyaçlarının nasıl etkilendiğini anne, baba ile yapılan görüşmelerle ve çocukların çizdikleri resimler ile derinlemesine araştırmaktır. Salgın süreci sebebiyle; günlük yaşam rutinlerinin tamamen değişmesi, sokağa çıkma yasakları, karantinalar, okullarda eğitime ara verilmesi ve çevrim içi eğitime geçilmesi, oyun ve eğlence alanlarının kapatılması, akranlardan ve sosyal hayattan uzaklaşma gibi çocuklara ve çocukların gelişimsel ihtiyaçlarına doğrudan etki eden uzun süreli değişiklikler meydana gelmiştir. Bu değişiklikler ile birlikte çocukların hayatlarının büyük bir kısmını kapsayan oyunun nasıl etkilendiği büyük önem taşımaktadır; çünkü çocukların, oyunu duygusal çatışmalar ve travmatik olaylar karşısında birincil baş etme yöntemi olarak kullandıkları bilinmektedir (Fineman, 1962). Bu sebeple araştırma; salgın öncesi ve salgın sürecini kapsamaktadır.

Bu araştırmanın; çocukların, oyunlarının ve hareketlilik düzeylerinin salgın sürecinden nasıl etkilendikleri hakkında bilimsel literatüre katkı sağlayabileceği düşünölmektedir.

1.3 Araştırmanın Önemi

Covid-19 salgını süreci, yetişkinlerin olduğu gibi çocukların da günlük yaşamlarında değişikliğe sebep olmuştur. Bu değişikliklerden yola çıkarak ilgili kısıtlamaların, çocukların oyun oynamalarına ve hareket ihtiyaçlarına karşı yarattığı

risk, net şekilde bilinmemektedir (Moore, Faulkner, Rhodes, Brussoni, Chulak-Bozzer, Ferguson, Mitra, O'Reilly, Spence, Vanderloo ve Tremblay, 2020).

Çocukların hayatında oyunun yeri ve önemi dikkate alındığında salgın sürecinde değişen şartlarla birlikte, gelişimsel etkileri bakımından oyunun nasıl etkilendiği sorusu ortaya çıkmaktadır. Bu araştırmayla, okul öncesi dönemdeki çocukların Covid-19 salgını sürecinde oyun ve hareket ihtiyaçlarının nasıl etkilendiği incelenmiştir.

Bu araştırmanın; çocukların, oyunlarının ve hareket ihtiyaçlarının salgın sürecinde nasıl etkilendiği ve baş etme aracı olarak oyunun işlevi konulu sonraki çalışmalara da katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

1.4 Problem Cümlesi ve Alt Problemler

Problem Cümlesi

- Salgın öncesine kıyasla, Covid-19 salgını sürecinde çocukların oyunları ve hareket ihtiyaçları nasıl etkilenmiştir?

Anne-Baba Görüşlerine İlişkin Alt Problemler

Salgın öncesine kıyasla, Covid-19 salgını sürecinde;

- Çocukların hareketlilik düzeyleri nasıldır?
- Çocuklar oyunlarında hangi konuları tercih etmektedir?
- Çocukların oyun arkadaşlıkları nasıldır?
- Çocukların oyun araçları ve oyuncakları nelerdir?
- Çocukların oyunlarında anne-babaların rolü ve katılımı ne düzeydedir?
- Çocukların oyun mekanları ve oyun süreleri nasıldır? sorularına yanıt aranmaktadır.

Çocuk Resimlerine İlişkin Alt Problemler

Covid-19 salgını sürecinde;

- Çocukların hareketlilik düzeyleri nasıldır?
- Çocuklar oyunlarında hangi konuları tercih etmektedir?
- Çocukların oyun araçları ve oyuncakları nelerdir?
- Çocukların oyunlarındaki diğer bireylerin/canlıların katılım durumu nedir?
- Çocukların oyun mekanları nasıldır? sorularına yanıt aranmaktadır.

1.5 Sayıtlar/ Varsayımlar

Bu araştırmada salgın sürecinde çocukların oyun ve hareket ihtiyaçlarının salgın koşulları bağlamında değişikliğe uğradığı, oyunların konularının, oyun arkadaşlıklarının, oyun araçlarının, oyun mekanlarının ve donanımının niteliksel değişimlere uğradığı ve yoksunluğun arttığı tahmin edilmektedir.

1.6 Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma örneklemini, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Gazimağusa ilçesinde bulunan 3-6 yaş aralığındaki 30 çocuk ve bu çocukların anne-babalarıyla sınırlıdır. Araştırma, 2021 yılının Ocak-Haziran aylarını kapsayan süreç ile sınırlıdır.

Araştırma kapsamında yapılan görüşmeler Covid-19 salgını koşulları nedeniyle telefon görüşmeleri olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada yer alan çocukların çizdiği oyun resimleri ve bu resimlerin çocuklar tarafından anlatılması aşaması, araştırmacının salgın nedeniyle çocuklarla bir araya gelememesinden dolayı anne-babalar aracılığıyla gerçekleştirilmiştir.

Bölüm 2

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1 Çocuk ve Oyun

Çocuk ve oyun kavramları için 17. yüzyıl devrim niteliği taşımaktadır. Oyun kavramının değeri bu dönemde keşfedilmeye başlanmıştır. Böylece oyun, kabul edilmiştir. Bu gelişme aslında çocukluğun da kabul edilmesi anlamına gelmiştir (Onur, 2005).

Oyunun tanımını net bir şekilde yapmak zordur çünkü oyunu etkileyen yaşam ve kültür gibi pek çok değişken bulunmaktadır (Onur, 2005).

İnsan doğasında, oyun içgüdüsel olarak bulunan önemli ve hayati bir ihtiyaçtır. Dünyayı tanıyabilmek ve yeni öğrenimleri deneyimleyebilmek oyun ile gerçekleşmektedir (Elkind, 2011).

Oyun, aynı zamanda duygu düzenlemesini geliştirmek için büyük öneme sahip bir arena gibi görülmektedir (Dansky, 1980 Akt. Sacha Cordiano, Russ ve Short, 2008).

Oyunun çocuklar üzerindeki etkileri geçmişten günümüze kadar farklı kuramlar, yaklaşımlar ve düşünceler tarafından değişik şekillerde tartışılmıştır. Bu kuram ve yaklaşımların çoğu, çocuğun oyun ile birlikte geliştiğini bildirmektedir. Oyun çocuklar için bir dünya olarak sayılabilmelidir. Çocuklar oyunda kendilerini keşfetmekte, yeni roller ve deneyimler kazanma fırsatı bulmakta, öz denetim ve baş etme becerilerini geliştirmekte, bilişsel, sosyal-kültürel, duygusal, dil ve psiko-motor gelişimlerini desteklemekte ve kendilerini hayata hazırlamaktadırlar. Çocuklar oyun

oynadıkları sırada, tüm ciddiyetleriyle deney yapan bilim insanları gibi görülebilmelidir. Çünkü oyun çocuğun işidir ve öğrenme yoludur. Winnicott'a göre (1971), sağlığın göstergesi olan ve evrensel olan şey oyundur; oyun oynama büyümeye, dolayısıyla da sağlığa katkıda bulunur, grup ilişkilerine girmeyi sağlar. Oyun, insanın kendisi ve çevresiyle etkileşimde olmasını sağlayan bir köprü olarak görülmektedir.

2.2 Oyun ve Baş Etme

Baş etme becerisi, sorunlu bir durumun çözümüne veya hafifletilmesine yönelik bir eylem olarak görülmektedir. Baş etme stratejileri ise çocukların karşı karşıya kaldıkları zorlayıcı duyguları düzenlemeye yönelik olarak kullandıkları yöntemleri ifade etmektedir.

Çocuklar oyunlarına, gözlemledikleri olayları, model aldıkları davranışları ve duygularını yansıtmaktadırlar. Bunu bazen deneyimleme bazen çözüm yolları arama bazen ise baş etme amacıyla yapabilmektedirler.

Oyun, stresin, duyguların bastırılmasının ve gerilemenin (regresyon) azaltılmasında etkili bir rol oynamaktadır. Hastalık gibi zorlayıcı süreçler çocuk için yabancı ve zor bir deneyim olabilmekte ve çocukta korkular yaratabilmektedir. Böyle bir durumda çocuk, oyun ile birlikte imgeselliği, düşselliği kullanarak duygusal olarak tedavi olabilmektedir. Oyunun baş etme sürecinde de ne kadar önemli olduğunu ve kullanılması gerektiği kanıtlanmış, hastanelerde oyun oynamayı destekleyici nitelikte oyun odalarına ve oyuncaklara yer verilmesinin çocuk açısından önemli ve baş etme sürecine yardımcı olduğu kanıtlanmıştır (Kargı, 2007).

Çocuklar oyunu, duygusal çatışmalar ve travmatik olaylar ile birincil baş etme yöntemi olarak kullanmaktadırlar. Bu sayede oluşan baş etme bilinci, çocukların ilerleyen yaşlarında savunma mekanizmalarının öncüsü olabilmektedir.

Çocuklar, günlük hayatta etkilendikleri olayları, çevresindeki önemli gördükleri kişileri ve onların özelliklerini, rollerini oyunlarında kullanmaktadırlar. Bu sayede gerçek dünyada karşılaştıkları yeni durumları, olayları ve yaşadıkları duyguları deneyimleyerek ustalık kazanma fırsatı elde etmektedirler (Fineman, 1962).

2.3 Oyunda Duygulanım

Göncü (2019), oyunda duygulanımın önemini şu şekilde ifade etmektedir:

“Tıpkı yetişkin sanatçıların hayatta önemli gördükleri diğerleriyle paylaşma gayesiyle eserlerini yayımlamaları, icra etmeleri ve sergilemeleri gibi çocuklar da kendileri için önemli olanları, haklarında ortak bir anlayışa ulaşma amacıyla diğerleriyle paylaşırlar.”

Duygularını daha fazla ifade eden ve duyuşsal içeriğe daha açık olan çocukların, duygusal gelişimlerinin daha olumlu etkileneceği varsayılmaktadır. Çocukların anılarında daha çok etkilendikleri olaylar, duygusal yük olarak kalabilmektedir ve çocuklar bu duygulara oyunlarında daha çok yer verebilmektedirler (Sacha Cordiano, Russ ve Short, 2008).

Çocuk oyun oynarken iç dünyasını oyunun durum ve olaylarına dönüştürmektedir. Daha önce duygusal olarak yaşadığı durumları, deneyimleri ve çatışmaları da bu sırada inşa etmektedir. Bunlara karşı duygusal bir çözüm olabilecek eylemler yaratıp yaratamayacağı konusunda çatışmalara ve çarpışmalara dayalı durumlar üretmekte ve denemeler yapmaktadır. Çocuk aynı oyunu defalarca oynayarak yarattığı çözümünü duygusal düzeyde test edebilmektedir (Hakkarainen ve Bredikyte, 2008).

Oyun, çocuğun gelişiminde ve hayatında büyük bir yer kaplamakta ve etki oluşturmaktadır. Oyun, çocuğu hayata hazırlamaktadır çünkü çocuk oyunda hayaller kurmakta, roller deneyimlemekte ve rollere uygun davranışlar sergilemektedir. Bu sırada oyunda yeni duygular deneyerek veya kendi duygularını oyuna aktararak gelişimini olumlu desteklemekte ve oyunu içselleştirmektedir.

Çocuklar genellikle bir duyguyu deneyimleyebilmek veya etkilenmiş olduğu bir duyguyu tekrarlayarak ona çözüm yolları arayabilmek amacıyla oyunda duygulanımı kullanmaktadır. Bu çocuk için keşfetme ya da baş etme süreci olabilmektedir.

2.4 Çocuk ve Hareket

Hareket, bireyin çevresel faktörler ile ilişki kurabilmesi için bedensel olarak gerçekleştirdiği motor etkinlikler olarak tanımlanmaktadır. Vücudun veya vücut uzuvlarının yer değiştirebilmesi için farklı oranlarda kuvvete ihtiyaç duyulmaktadır (Günsel, 2004).

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte insanların çoğu hareketten uzak bir yaşam sürdürmektedir. Birçok çocuk da bu yaşamın içine doğmaktadır. Binalardaki yaşam, motorlu araçlarla yapılması tercih edilen ulaşım, ekran karşısında geçirilen süre, açık alandaki oyun alanlarının yetersizliği gibi sebeplerden dolayı çocuklar olumsuz etkilenmektedir. Çocukların harekete ihtiyaçları vardır ve çocuklar kendilerini rahat hissettikleri ortamlarda özgürce hareket edebilmektedir. Bu sebeple, çocukların enerjilerini sarf edebilecekleri, harekete olan gereksinimlerini giderebilecekleri ortamlara, aktivitelere ve oyunlara ihtiyaçları vardır (Çelik ve Şahin, 2013).

Erken çocukluk döneminde hareket, gelişim alanlarını destekleyen önemli bir araçtır. Çocukların hareket ederek daha sağlıklı geliştikleri bilinmektedir (Çağlak, 2005; Akt. Duman, 2015). Hareket ile çocukların büyük ve küçük motor becerileri desteklenmektedir. Bu şekilde hareket, çocukların büyüme ve olgunlaşma dönemlerinde değişen vücutlarına adapte olmalarına ve gerekli koordinasyon becerisini kazanmalarına yardımcı olmakta, algısal motor gelişimlerini desteklemektedir. Çocuklar için hareket bir öğrenme aracı da olabilmektedir. Çocukların algılama, anlama, deneme, öğrenme gibi bilişsel gelişim süreçleri hareket

ile desteklemektedir. Çocuklar hareket ettikleri sürece sosyal gelişimleri olumlu etkilenecektir. Çünkü çocuklar hareket ile birlikte çevreyi keşfetme, insanlarla ilişki kurma, problem çözme gibi sosyal becerilerini desteklemektedir. (Duman, 2015). Hareket çocukların duygusal gelişimlerinin desteklenmesine de katkı sağlamaktadır. Hareket sayesinde çocuklar keşfetme, gözlem ve iletişim kurma süreçlerinde kendilerine güven duygusunu geliştirmektedirler. Böylece çocuklarda bireysel gelişim ve duygu kontrolü sağlanmış olmaktadır (Terekli, 2009; Akt. Duman, 2015).

2.5 Salgın Sürecinde Çocuk Oyun ve Eğitimin Durumu

2020'nin başlarında Covid-19 salgını tüm dünyayı etkileyerek günlük yaşamı değiştirmiştir. Salgın sürecindeki kısıtlamalar, sokağa çıkma yasakları, okulların ve oyun alanlarının kapatılması çocukların eğitim ve oyun oynama özgürlüğünü derinden etkilemiştir (Cowan, 2020).

ECDC-Avrupa Hastalık Kontrol Dairesi, Ağustos 2020 tarihli ilk raporunda, okulların açılması konusundaki kriterlerini ve önerilerini açıklamıştır. Rapora göre okul içi bulaşmanın salgına etkisinin düşük olduğu vurgulanarak, okulların açık olması konusunda öneriler getirilmiştir. Çoğu Avrupa ülkesinde özellikle ilkokullar, tam kapasite ile açık kalmıştır. Dünya Sağlık Örgütü de, ECDC gibi teknik danışma grubu aracılığıyla okulların açık kalması konusunda çağrı ve çalışmalar yapan kurumların başında gelmiştir. UNICEF-Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu da, Temmuz 2020'de hükümetlere çağrı yaparak, çocukların eğitim kayıplarının önlenmesi adına, okulların güvenli bir şekilde açık tutulmasının öncelik haline getirilmesi konusuna dikkat çekmiştir.

Çoğu Avrupa ülkesinde okulların pek çoğunun özellikle okul öncesi ve ilkokul düzeyinde açık tutulma çabalarının yanı sıra, ülkemizin de aralarında olduğu bazı ülkelerde de salgın sürecinde çocukların büyük bir kısmı eğitimlerini çevrim içi

olarak sürdürmüştür ve oyun alanlarından uzak kalmıştır. Oysa çocuklar için sosyal çevre, oyun ve hareket, ruhsal sağlığın ve gelişimin temelidir. Çocuklar sosyal ortamlarında hareket ettiği ve oyun oynadığı sürece gelişimleri desteklenecektir. Salgın sürecinde ise çocukların açık alanda olmaları, okula devam etmeleri yeterince desteklenmemektedir. Çocukların kapalı ve açık alanlarda güvenli bir şekilde oyun oynayabilmelerini sağlamak yetişkinlerin sorumluluğundadır (“Play Scotland Position Statement”, 2020)

Günlük yaşam rutinleri çocuklar için önemli bir güvenlik kaynağıdır. Salgın sürecinde rutinlerin bozulmasıyla birlikte çocuklar gelişimsel açıdan risk altında olmaktadır. Çocukların ve onların gelişim alanlarının olumsuz etkilenmemesi için oyun oynamaya düzenli vakit ayırmak, bunu bir rutin haline getirmek oldukça önemlidir. Özellikle sosyal mesafe kurallarının olduğu bir dönem düşünüldüğünde, çocukların rahat hissettikleri bir ortamda oyun oynayabilmeleri daha da önemli hale gelmiştir (“Emerging Minds”, 2020).

Çocuklar için stresli durumlarda, açık havada oyunun ve diğer çocuklarla oyun oynamanın tedavi edici olduğu bilinmektedir. Salgın süreci gibi yoğun stres barındıran bir zamanda da akranlarla oyun oynayabilmek hem fiziksel sağlığın hem de sosyal ve duygusal sağlığın desteklenmesini sağlayacaktır (Cartwright-Hatton, Dodd, Lester, Banerjee, Gibson ve Hurdin, 2020).

Salgın sürecinde çocuklar okula dönmeye başlamış, oyun alanları ise kullanıma açılmıştır. Fakat hala okulda, evde ve toplumda çocukları etkileyen kısıtlamalar yer almaktadır. Çocuklar oyun oynama haklarına ve özgürlüklerine tam olarak erişememiştir (“Play Scotland Position Statement”, 2021).

Salgın sürecinin getirmiş olduğu yasaklar hafifledikçe, çocuklar oyun alanlarına ve okullarına daha özgür bir şekilde gitmeye başladıkça oyunun nasıl değişebileceği konusu daha da netlik kazanacaktır (Cowan, 2021).

2.6 İlgili Araştırmalar

Geçtiğimiz iki yıl boyunca, Covid-19 salgınının, çocukların durumları hakkında, örneğin, eğitim üzerindeki etkilerini inceleyen ve çocuğun özne olduğu çeşitli değişkenlerin de incelendiği çeşitli çalışmalar olmuştur. Özellikle oyunu merkeze alan çalışmaların görece daha sınırlı olduğu görülmektedir. Bu bölümde özellikle oyunu konu alan ve çocuğun durumunu çeşitli değişkenler açısından inceleyen araştırmaların sonuçları aktarılmıştır. Mart ve Kesicioğlu'nun (2020) betimsel tarama modeliyle yaptığı araştırmada, salgın sürecinde çocukların ev ortamındaki oyun seçenekleri araştırılmıştır. Araştırma örneklemini, 2019-2020 eğitim öğretim yılında, çocuğu okul öncesi eğitimine devam etmekte olan 1298 anne-baba oluşturmuştur. Araştırma sürecinde veriler çevrim içi şekilde toplanarak, "Evde Oyun Oynamaya İlişkin Görüş Anketi" veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırma sonucunda salgın sürecinde; çocukların oyun oynama sürelerinin arttığı, çocukların anne-babaları ile daha çok oyun oynadığı ve daha çok etkileşimde bulunduğu, çocukların arkadaşlarıysa ise daha az oyun oynadığı ve etkileşimde bulunduğu belirtilmiştir. Bunların yanında çocukların aileleri ile birlikte yapılandırılmış oyunlara, zeka oyunlarına, manipülatif oyunlara, teknolojik araçlar ve bilgisayar oyunlarına daha fazla yöneldiği, açık alan oyunlarına ise büyük bir uzaklaşma yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Usta ve Gökcan'ın (2020) yaptığı araştırmada okul öncesi dönemdeki çocukların ve annelerinin salgın süreci hakkındaki görüşleri incelenmiştir. Araştırma örneklemini, Kütahya ilinde yer alan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı özel bir

anaokuluna devam eden 6 yaşındaki 11 çocuk ve bu çocukların anneleri oluşturmaktadır. Araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan yarı yapılandırılmış görüşme soruları veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Ek olarak araştırmada gerekli yönergeler doğrultusunda çocukların çizdiği resimler de yer almaktadır. Bu resimlere doküman analizi yapılmıştır. Araştırma sonucunda; çocukların korona virüs salgını konusunda olumsuz hisleri olduğu, bu süreç içerisinde en çok sosyal kısıtlamalardan etkilendiği görülmüştür. Çocukların Covid-19 salgını hakkındaki bilgileri anne-babalarından ve medyadan edindikleri belirtilmiştir. Çocukların bu salgın hakkında gerekli bilgi ve farkındalığa sahip olduğu, salgın sürecinin sonundan ise umutlu oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Annelerle yapılan görüşmelerde; çoğu annenin olumsuz hislere sahip olduğunu, çocuklarının televizyondaki korona virüs salgını haberlerinden etkilendiğini ve çocuklarına bu konuda bilgi verirken herhangi bir kaynağa dayanmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Bir başka araştırmada ise, salgın sürecinde ilkökul öğrencilerinin deneyimleri için anne-babalar aracılığıyla incelenmiştir (Erol ve Erol, 2020). Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseni ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini, 2019-2020 eğitim- öğretim yılında İstanbul'da eğitimine devam eden ilkökul öğrencileri ve bu öğrencilerin anne-babaları oluşturmaktadır. Araştırma örneklemini, kolay ulaşılabilir örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır ve elde edilen verilere içerik analizi yapılmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin ve ailelerinin salgın sürecinde korkulu-kaygılı hissettiği görülmüştür. Salgın sürecinde okulların kapanmasıyla birlikte öğrenciler vakit geçirmek amacıyla dijital araçlara yönelmişlerdir. Salgın sürecinde uzaktan eğitimle birlikte öğrencilerin akademik başarılarında bir düşüş olduğu belirlenmiştir ve aileler bu süreci yönetmekte

zorlandıklarını dile getirmişlerdir. Ayrıca öğrenciler salgın sürecinde öğretmenleriyle daha fazla etkileşimde bulunma ihtiyacı hissetmişlerdir.

Gökçe, Erdoğan, Yatmaz, Avaroğlu ve Çok' un (2021) yaptığı çalışmada ise, korona virüs salgınının okul öncesi dönemindeki çocuklara olan etkilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı anaokulu ve anasınıflarında eğitimine devam eden 3-6 yaş aralığındaki 43 çocuk oluşturmaktadır. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği ile gerçekleştirilmiştir ve elde edilen bulgulara betimsel analiz yapılmıştır. Araştırma sonucunda; çocukların salgın sürecine karşı olumsuz duygular beslediği fakat gerekli destek sağlandığında salgın sürecine ve bu sürecin getirmiş olduğu koşullara daha kolay uyum sağlayabileceği görülmüştür. Salgın sürecinde sosyal kısıtlamalar sebebiyle çocukların çevreyle etkileşimlerinin ve akranlarıyla iletişimlerinin azaldığı, çocukların dijital araçlara yöneldiği sonucuna ulaşılmıştır.

Aksu'nun (2021) çalışmasında ise, çocukların salgın süreciyle ilgili hislerini ve düşüncelerini belirleyebilmek ve korona virüs salgını ile ilgili algılarını anlayabilmek amaçlanmıştır. Araştırma örneklemini, Kastamonu Bilim ve Sanat Merkezi'ndeki 9-12 yaş aralığındaki 25 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak çocukların korona virüs salgınıyla ilgili yaptıkları resimler kullanılmıştır. Bu resimler göstergebilimsel yöntemle analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda; öğrencilerin resimlerinde genellikle yaşadıkları kişisel sıkıntıları yansıttıkları, mekan olarak ise sokak ve park gibi açık alan mekanlarına yer verdikleri görülmüştür. Çocukların resimlerinde genellikle olumsuz duyguların ve açık alan özleminin yer aldığı belirlenmiştir.

Salgın sürecinde çoğu araştırmanın, doğrudan çocuk üzerindeki etkileri araştırdığı görülmekle birlikte bazı araştırmacıların ise özellikle ev içi ilişkileri, aile

üyelerinin karşılıklı etkileşimini incelediği görülmektedir. Örneğin; Başaran ve Aksoy'un (2020) yaptığı araştırmada, salgın sürecinde anne-babaların ev ortamındaki aile ilişkilerine yönelik görüşleri incelenmiştir. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini; 19 anne ve 7 baba olmak üzere toplam 26 katılımcı oluşturmaktadır. Örneklem, kartopu örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Araştırmadaki veri toplama aracı olarak çevrim içi form kullanılmıştır. Elde edilen verilere içerik analizi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda çocukların ve anne-babalarının salgın sürecinde hem olumlu hem de olumsuz deneyimler yaşadıkları belirtilmiştir. Araştırma sonucunda salgın sürecinde anne, baba ve çocukların birlikte oynadıkları oyunların ve yaptıkları etkinliklerin çeşitliliğinin arttığı görülmüştür. Dolayısıyla anne, baba ve çocuk arasındaki etkileşimin de arttığı görülmüştür. Bunların yanı sıra salgın sürecinde çocuklarda dijital araçlara yönelme ve sorun davranışlar sergileme durumunda artış olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Demir Öztürk, Kuru ve Demir Yıldız'ın (2020) yaptığı araştırmada, okul öncesi dönemdeki çocukların ve annelerinin korona virüs salgınına yönelik algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini, devlet anaokullarında eğitimine devam eden 14 çocuk ve bu çocukların anneleri oluşturmaktadır. Araştırma örneklemini amaçlı örneklem türlerinden tipik durum örnekleme ile belirlenmiştir. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması olarak gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış sorular kullanılmıştır. Veriler, katılımcıların çevrim içi olarak gönderdikleri ses kayıtları ile elde edilmiş, elde edilen verilere içerik analizi yapılmıştır. Araştırma sonucunda, çocukların evdeki zamanlarının büyük bir kısmını oyun oynayarak ve etkinlikler yaparak geçirdiği görülmüştür. Korona virüs salgını sona erdiğinde,

çocukların ve annelerin pek çok aktivite yapma isteği olduğu görülmüştür. Çocuklar, salgın süreci sona erdiğinde ilk olarak dışarı çıkarak, bahçede oyun oynamak ve parka gitmek istediklerini dile getirmişlerdir.

Anneler, çocuklarının ev ortamında enerjilerini harcayamadıklarını ve okulun çocukların rahatlama, enerjilerini harcama ve sosyalleşme konusundaki önemine vurgu yapmışlardır.

Yıldız ve Bektaş (2021) ise, araştırmalarında, Korona virüs salgınının çocukların boş zaman etkinliklerinde meydana getirdiği değişimi belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden bütüncül çoklu durum deseni olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma örneklemini 32 katılımcı oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme soruları formu kullanılmıştır. Veriler çevrim içi olarak toplanmıştır ve elde edilen verilere içerik analizi yapılmıştır. Salgın öncesinde çocukların boş zamanlarında dışarıda arkadaşlarıyla görüştikleri ve birlikte sportif faaliyetler yaptıkları görülmüştür. Salgın öncesinde çocukların dijital araçlarla ev ortamında da zaman geçirdikleri görülmüştür. Salgın sürecinde getirilen kısıtlımlar ve okulların kapanmasından dolayı çocuklar ev ortamında daha fazla zaman geçirmişlerdir. Bu süreçte çocuklar enerjilerini harcayamamış, bedensel ve ruhsal olarak sıkıntılar yaşamışlardır. Salgın öncesinde çocukların bir kısmının manipülatif oyunlar ile vakit geçirdikleri belirlenmiştir. Bu çocukların salgın sürecinde de evde bulunan oyuncaklarla oyun oynamaya devam ettikleri görülmüştür. Salgın öncesinde anne-babaların çocuklarını oyun oynayabilmeleri için parka götürdükleri ve enstrüman çalabilmeleri, spor yapabilmeleri için çeşitli özel kurslara gönderdikleri görülmüştür. Katılımcıların büyük bir kısmı salgın öncesinde, çocuklarının dışarıda arkadaşlarıyla beraber bisiklet sürme, parka gitme, futbol ve basketbol ve oyun oynama gibi sosyal

aktivitelerde bulunduğunu belirtmişlerdir. Araştırma sonucunda, katılımcılar salgın öncesine göre salgın sürecinde çocukların hareketlilik ve sosyalleşme durumlarında bir düşüşün söz konusu olduğu görülmüştür. Bu düşüşün çocukların kişilik ve karakter gelişimleri açısından olumsuz sonuçlara sebebiyet verebileceği belirtilmiştir.

Bursa ilinde, Korkmaz, Öztürk, Rodoslu ve Uğur (2020), tarafından yürütülen bir başka çalışmada da, salgın sürecinde ortaokul öğrencilerinin fiziksel aktivite düzeylerinde oluşan farklılıklar incelenmiştir. Araştırmanın örneklemi, Bursa'da yaşayan 11-14 yaş aralığındaki 103 erkek, 166 kadın olmak üzere toplam 269 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak uzman görüşleri alınarak araştırmacılar tarafından hazırlanmış olan anketi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, katılımcıların %65'i salgın sürecinde fiziksel aktivite düzeylerinin düştüğünü belirtmişler ve bu ifadelerinde anlamlı şekilde farklılık olduğu görülmüştür.

Çin'in Şanghai kentinde, Xiang, Zhang ve Kuwahara'nın (2020) yaptığı araştırmada, Korona virüs salgınının çocukların ve gençlerin yaşam tarzları ve davranışları üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Şanghai kentinde, nüfus yoğunluğuna sahip beş bölgeden rastgele seçilen beş okulda çocuklar ve ergenler (6-17 yaş) arasında boylamsal bir çalışma yapılmıştır. İlk anket küresel salgın ilan edilmeden önce ve ikinci anket küresel salgın sürecinde yapılmış, anketlere toplam 2427 çocuk ve genç katılmıştır. Araştırma sonucunda, çocukların ve gençlerin fiziksel aktivite süreleri salgın öncesinde haftada 540 dakikayken salgın sürecinde bu sürenin 105 dakikaya düştüğü görülmüştür. Salgın sürecinde fiziksel olarak aktif olmayan çocukların ve gençlerin sayısı büyük ölçüde artmıştır. Salgın sürecinde çocukların ve gençlerin yaklaşık dörtte birinin boş zamanlarını ekran başında

geçirdiğini göstermiştir. Buna bağlı olarak çocukların ve gençlerin ekran süresinin de önemli ölçüde arttığı görülmüştür.

Çin'deki çalışmanın benzer bir başka versiyonu ise bu kez Amerika'dan bir grup araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Tulchin-Francis, Stevens, Gu, Zhang, Roberts, Keller, Dempsey, Borchard, Jeans ve VanPelt'in (2021) yürüttüğü araştırmada, salgın sürecinin ABD'deki çocukların fiziksel hareketliliği ve oyun davranışları üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma örneklemini, 3-18 yaş aralığında çocukları olan anne-babalar oluşturmuştur. Örneklem kartopu örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Anket sosyal medya aracılığıyla anne-babalar ile paylaşılmıştır. 48 ABD eyaleti ve ABD Virgin Adaları'ndan toplanmış olan toplam 1310 anketin analizi yapılmıştır. Araştırma sonucunda, salgın sürecindeki kısıtlamalar ve ABD genelinde okulların kapatılması, fiziksel aktivite olanaklarını kısıtlamıştır ve salgın sürecinde çocukların fiziksel hareketliliğinin önemli ölçüde düştüğü görülmüştür.

Schmidt, Anedda, Burchartz, Eichsteller, Kolb, Nigg, Niessner, Oriwol, Worth ve Woll (2020), salgın sürecinde Almanya'daki çocukların ve gençlerin fiziksel aktiviteleri ve ekran sürelerini incelemiştir. Ülkelerdeki farklı vaka sayıları ve farklı kısıtlama kararlarının çocukların ve gençlerin kısıtlanma durumunu da etkileyeceği öngörülmüştür. Örnek olarak; Çin'de salgın sürecinde açık hava egzersizlerine izin verilmediği, Belçika'da ise sadece hafif kısıtlamalar gerçekleştiği verilmiştir. Araştırmanın örneklemi, Almanya'daki 4-17 yaş aralığındaki 1711 katılımcıdan oluşmaktadır. Araştırma sonucunda, çocukların ve gençlerin spor etkinliklerinin azaldığı, ekran başında vakit geçirme sürelerinin ise arttığı bulunmuştur. Bununla birlikte, salgın sürecinde Almanya'daki çocukların ve ergenlerin dışarıda oyun oynama, bisiklete binme gibi günlük hareketlerinde daha

fazla aktif oldukları bulgusu ortaya çıkmıştır. Çocukların dışarıda oyun oynama zamanları artarken, gençlerin yürüyüş, bisiklete binme, bahçe işleri ve ev işleri ile daha fazla vakit geçirdiği görülmüştür. Bunun sebebi olarak salgın sürecinden dolayı çocukların ve gençlerin daha fazla boş zamana sahip olmaları gösterilmiştir.

Hareketin incelendiği bir başka araştırma ise Kanada'da, Mitra, Moore, Gillespie, Faulkner, Vanderloo, Chulak-Bozzer, Rhodes, Brussonih ve Tremblay'ın (2020) tarafından yürütülmüş; araştırmada, salgın sürecinde çocukların ve gençlerin hareket düzeylerinde belirgin artış veya azalma olup olmadığı ve yerleşim mekanlarına göre çocukların ve gençlerin hareket düzeylerinin nasıl etkilendiği incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini, 5-17 yaş aralığındaki Kanadalı çocukların ve gençlerin aileleri oluşturmuştur. Örneklem 5-11 yaşları arasında çocuğu olan aileler (%50) ve 12-17 yaşları arasında çocuğu olanlar (%50) olarak ikiye ayrılmıştır. Veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır ve toplamda aileler tarafından 1472 anket doldurulmuştur. Araştırma sonucunda, salgın sürecinde çocukların ve gençlerin; yürüyüş, bisiklet sürme, fiziksel aktivite ve spor yapma, oyun oynama dahil olmak üzere açık hava aktivitelerinde önemli bir azalma olduğu görülmüştür. Buna karşılık çocukların ve gençlerin, ev içi oyun oynama ve ekran araçları kullanma süresi artmıştır. Gençlere kıyasla, çocuklarda daha fazla sosyal medya kullanımı ve hareketsiz aktivite tespit edilmiştir. Çocukların ve gençlerin salgın sürecinde açık havada oyun oynayabilmelerinin; evin müstakil veya apartman olmasına, evin çevresinde park veya oyun oynayabilecek bir alan olmasına, evin sakin veya kalabalık bir yerleşkede bulunmasına göre değişebileceği belirtilmiştir.

Kanada'daki bir başka çalışma, Hemphill, Kuan ve Harris'ın (2020) tarafından yürütülmüş; Kanada'da doğuştan kalp hastalığı olan çocukların salgın sürecindeki fiziksel aktivite değişikliği incelenmiştir. Araştırma örneklemini,

Kanada'da doğuştan kalp hastalığı olan 109 çocuk oluşturmuştur. Araştırma kapsamında çocukların salgın öncesindeki ve salgın sürecindeki adım sayıları karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda, doğuştan kalp hastalığı olan çocukların adım sayılarının, 2019 yılına göre 2020 yılında %21-24 oranında düşüş yaşandığı görülmüştür. Kalp hastalıklarında fiziksel hareketliliğin önemi düşünöldüğünde çocukların gelecekte büyük bir risk altında olabileceğı belirtilmiştir.

Orgilés, Espada, Delvecchio, Francisco, Mazzeschi, Pedro ve Morales'in (2021) yaptığı araştırmada, salgın sürecinde çocuk ve ergenlerdeki kaygı durumunu kültürlerarası bir bakış açısıyla araştırmak amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini, İtalya, İspanya ve Portekiz'den 3-18 yaş arası toplam 515 çocuğun anne-babaları oluşturmuştur. Salgın sürecinde İspanya, sokağına çıkma yasağının ardından 6 hafta daha çocukların dışarı çıkmasına izin vermemiştir. İspanya'daki çocuklar, araştırma kapsamında veri toplanmadan sadece bir hafta önce, belirli kısıtlamalar doğrultusunda (günde sadece bir saat, günde bir kez ve sadece bir ebeveyn eşliğinde) dışarı çıkabilmişlerdir. İtalya'daki çocuklar ise araştırma kapsamında veri toplanmadan dört hafta önce dışarı çıkabilmişlerdir. Portekiz'deki çocuklara ise ülkedeki düşük enfeksiyon oranı nedeniyle herhangi bir zorunlu kısıtlama getirilmemiştir. İtalya ve Portekiz ile karşılaştırıldığında, İspanya'daki çocukların daha yüksek düzeyde kaygıya sahip oldukları ve salgın sürecinden daha fazla etkilendikleri görülmüştür. Portekiz'deki çocukların ise korona virüs salgınına daha kolay şekilde adapte oldukları belirlenmiştir.

Kıbrıs Eğitim Araştırmaları Birliğı'nin (2021), araştırmasının örneklemini KKTC okullarında öğretmen olarak görevine devam eden 729 katılımcı oluşturmuştur. Araştırma karma yöntem araştırmasıdır. Araştırmanın sonucunda, katılımcıların görüşlerine göre; salgın sürecinde KKTC eğitimi en az iki yıllık bir

süreci kapsayacak şekilde zarara uğramıştır. Fırsat eşitsizliği ise bazı öğrencilerde bu kaybın artmasına neden olmuştur. Eğitim alanında yaşanan bu olumsuzlukları engelleyebilmek için yeterlilik, rehberlik, denetim, öğretme yöntemleri gibi alanlarda gelişime ihtiyaç duyulduğu belirlenmiştir.

Kıbrıs Türk Öğretmenler Sendikası'nın (2020), araştırmasının örneklemini KKTC okullarında, ilköğretimde görevine devam eden 500 öğretmen ve 500 genel toplumdaki olmak üzere toplamda 1000 kişi olarak belirlenmiştir. Veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Araştırma sonucunda salgın sürecinde Eğitim Bakanlığı'nın sınavlara yönelik kararlarının yetersiz olduğu belirlenmiştir. Toplum ise devlet televizyonu aracılığıyla verilen eğitimi yetersiz bulmuştur. Tüm katılımcılar dezavantajlı öğrencilerin eğitime uzaktan katılma olanaklarını yetersiz bulmuştur. Salgın sürecindeki eğitimin kayıplarının telafi edilmesi, uzaktan eğitime daha hazırlıklı olunması, okullarda sosyal izolasyonun sağlanması ve pedagojik destek ihtiyacı gibi ifadelerde tüm katılımcıların yüksek oranlarda düzenleme, değişiklik ve gelişim istediği görülmektedir.

Metron Analytics Services'in (2021), araştırmasının örneklemini, KKTC devlet okullarında görevine devam eden 178 okul müdürü ve müdür muavini, 1236 ilköğretim öğretmeni, 293 okul öncesi öğretmeni ve 65 özel eğitim öğretmeninden oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Salgın sürecinde; öğretmenlerin çevrim içi derslerde desteğe ihtiyacı duyduğu ve internet bağlantısı, teknolojik cihaz sorunları gibi aksaklıkların çevrim içi eğitimi olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca çocukların derslere devam konusunda sıkıntılar yaşadığı ve çocukların internet ortamında kontrolsüz bir şekilde zaman geçirmeleri sonucu siber zorbalık sorununun gündeme geleceği endişesi ile ilgili sonuçlara ulaşılmıştır.

Bölüm 3

YÖNTEM

3.1 Araştırma Deseni

Araştırma nitel yönetime dayalı olarak tasarlanmıştır. Araştırma modeli ise durum çalışması desenlerinden bütüncül tek durum deseni olarak belirlenmiştir.

Merriam'a (2009) göre, nitel araştırmalar bireylerin düşüncelerini, görüşlerini ve deneyimlerini derinlemesine araştırmak açısından önemli bir yöntemdir.

Nitel durum çalışması, belirlenen problemlerin detaylı ve derinlemesine bir şekilde incelenmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Durum çalışması, araştırılacak olan konuyu tüm sebepleri ve sonuçları ile anlamlandırabilmek ve bunu ayrıntılı şekilde aktarabilmek amacıyla tercih edilen araştırma desendir. Araştırmacı durum çalışmasında değişkenleri olumlu ya da olumsuz etkilememektedir. Güncel olarak seçilen konunun sınırları araştırmacı tarafından belirlenir ve derinlemesine araştırılmaktadır (Ozan Leymun, Odabaşı ve Kabakçı Yurdakul, 2017).

Creswell'e (2013) göre, durum çalışması özel bir problem durumunun bulunmasıyla başlamaktadır. Durum çalışması, güncel ve doğru bilgiye ulaşmak için kullanılan önemli bir desendir.

Durum çalışması desenlerinden bütüncül tek durum deseninde, tek bir analiz birimi bulunmaktadır (Yin, 2009). Bu analiz birimi; bir ilçe, bir okul, bir kurum veya bir birey olabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Araştırma kapsamında; nitel araştırma yöntemi ve bütüncül durum çalışması deseni ile salgın sürecinde çocukların oyun ve hareket ihtiyaçları konusu hakkında

temel sorular belirlenmiş ve anne-babalara sorularak derinlemesine inceleme yapılmıştır.

3.2 Araştırma Grubu

Araştırma grubu Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Gazimağusa ilçesinde bulunan 3-6 yaş aralığındaki 30 çocuk ve bu çocukların anne-babalarından oluşan 67 yetişkin bireydir. Araştırma grubuna, yakın çevrede 3-6 yaş arasında çocuğu olduğu bilinen anne-babalar ile ulaşılmıştır. Araştırmacının çalışma koşulları ve salgın sürecinin gerektirdiği önlemler sebebiyle araştırma grubuna erişim koşulları göz önünde bulundurulmuştur. Bu doğrultuda araştırma grubu uygun örnekleme yöntemine ve amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemine dayalı olarak seçilmiştir. Seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi ile çalışma grubuna ulaşım kolaylığı sağlanarak araştırma hız ve pratiklik kazanmaktadır (Patton, 2014).

Ölçüt örnekleme yöntemi, seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme kategorisinde bulunmakta ve araştırma kapsamında belirlenecek olan örneklemin belirli ölçütlere uygun şekilde seçildiği durumlarda kullanılmaktadır (Akgün, Büyüköztürk, Demirel, Karadeniz ve Kılıç Çakmak, 2019). Araştırma kapsamındaki örneklem ölçütleri; 3-6 yaş aralığındaki çocuklar ve bu çocukların anne-babaları olarak belirlenmiştir. Çocukların çizeceği oyun resimleri ve resim anlatıları düşünüldüğünde, çocukların gelişimsel olarak belirli bir olgunluğa ulaşmış olması gerektiği düşünülmüştür.

Araştırma sürecinde, araştırmaya katılmak istemediğini belirten 7 baba olmuştur. Araştırma grubunda yer alan 7 çocuk ise resim çizmemiştir. Katılımcı olmak istemediğini belirten babalar ve resim yapmak istemeyen çocuklar araştırmaya dahil edilmemiştir. Katılımcı sayılarında eksiklik olmaması adına araştırmaya 7

aile daha dahil edilerek baba sayısı ve çocuk sayısı da 30'a tamamlanmıştır. Araştırma grubu toplam olarak 37 anne, 30 baba ve 30 çocuktan oluşmaktadır.

Katılım Sırasına Göre Katılımcı Kod İsimleri:

- 37 Anne; A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7, A8, A9, A10, A11, A12, A13, A14, A15, A16, A17, A18, A19, A20, A21, A22, A23, A24, A25, A26, A27, A28, A29, A30, A31, A32, A33, A34, A35, A36, A37,
- 30 Baba; B1, B2, B3, B4, B5, B6, B7, B8, B9, B10, B11, B12, B13, B14, B15, B16, B17, B18, B19, B20, B21, B22, B23, B24, B25, B26, B27, B28, B29, B30
- 30 Çocuk; Ç1, Ç2, Ç3, Ç4, Ç5, Ç6, Ç7, Ç8, Ç9, Ç10, Ç11, Ç12, Ç13, Ç14, Ç15, Ç16, Ç17, Ç18, Ç19, Ç20, Ç21, Ç22, Ç24, Ç25, Ç28, Ç29, Ç30, Ç31, Ç32, Ç33, Ç34, Ç35, Ç36.

3.3 Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak sekiz görüşme sorusunu içeren yarı-yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılmıştır. Görüşmeler, salgın sürecinden dolayı telefon aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmeler kayıt altına alınmış, deşifre edilmiş, çözümlenmiş ve elde edilen verilere içerik analizi yapılmıştır. Görüşmeler anneler ve babalar ile yapılmıştır. Görüşme soruları şu şekildedir;

Anne- babalara sorulan sorular:

1. Çocuğunuzun fiziksel hareketliliği/ etkinlikleri salgın öncesinde nasıldı?
2. Çocuğunuzun fiziksel hareketliliği/ etkinlikleri salgın sürecinde nasıldı?
3. Salgın öncesinde çocuğunuz oyunlarında neleri konu ederdi ve canlandırırđı?
4. Salgın sürecinde çocuğunuz oyunlarında neleri konu ederdi ve canlandırırđı?
5. Salgın öncesinde ve salgın sürecinde çocuğunuzun oyun oynadığı mekanlar ve materyaller/oyuncaklar nasıldı?

- 5.a. Açıklayıcı soru: Ortamı biraz anlatır mısınız?
- 5.b: Açıklayıcı soru: Çocuğunuz bu süreçte açık alanda oyun oynayabildi mi? Ne sıklıkta?
6. Salgın öncesinde ve salgın sürecinde çocuğunuzla genellikle oyun oynar mıydınız?
- 6.a: Açıklayıcı soru: Çocuğunuz oyunlarına sizi davet eder miydi?
- 6.b: Açıklayıcı soru: Çocuğunuz oyunlarında size ne rol verirdi? Biraz anlatır mısınız?
7. Salgın öncesinde ve salgın sürecinde çocuğunuz arkadaşlarıyla oyun oynar mıydı?
- 7.a: Açıklayıcı soru: Çocuğunuzun oyunlarındaki arkadaşlıkları nasıl?
- 7.b: Açıklayıcı soru: Arkadaşları ile ne sıklıkla bir araya gelebildiler?
8. Çocuğunuzun oyun oynama süreleri salgın öncesinde ve salgın sürecinde nasıldı?

Araştırmada yer alan çocuk resimlerine ve resim anlatılarına anne-babalar aracılığıyla ulaşılmıştır. Çocuklar; etkilendikleri olayları, duygularını, düşüncelerini ve hayallerini resimlerine yansıtmakta ve resimleri arcağıyla iç dünyalarına dair bizlere bilgi vermektedir (Yavuzer, 2021). Araştırmada yer verilen çocuk resimleri ve resim anlatıları bu açıdan önem barındırmaktadır.

3.4 Verilerin Toplanması

Verilerin toplanmasına, Doğu Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etiğı Kurulu onayı alındıktan sonra başlanmıştır. Anne-babalar ile yapılacak görüşmeler salgın sürecinden dolayısıyla telefon aracılığıyla yapılmıştır. Anne-babalar ile yapılacak olan görüşmeler için araştırmacı telefon aracılığıyla hazırlık amaçlı bir pilot görüşme yapmıştır. Görüşmeler için anne-babalar ile

randevulaşılmıştır. Tüm görüşme randevuları katılımcıların uygunluk durumuna göre belirlenmiştir. Randevu günü ve saatinde, görüşme öncesi araştırmacı tarafından anne-babalara “Katılımcı Bilgi Formu” okunarak araştırma hakkında bilgi verilmiştir ve “Bilgilendirilmiş Onam Formu” kapsamında anne-babaların izinleri sözlü olarak alınarak ses kaydı yapılmıştır. Ses kaydına izin vermeyen 1 anne ve 2 babaya görüşme soruları e-posta yoluyla ulaştırılmış ve bu katılımcıların cevapları yine e-posta yoluyla alınmıştır.

Anne-babalar ile telefon aracılığıyla yapılan görüşmelerde hoparlör kullanılarak başka bir cihaz ile görüşmelerin ses kaydı alınmıştır. Görüşmeler sırasında anne-babalara 8 açık uçlu soru yöneltilmiştir ve görüşmelerin her biri yaklaşık olarak 15-20 dakika sürmüştür. Bu görüşmeler sırasında yapılan ses kayıtları yazıya aktararak deşifre edilmiştir. Görüşmeler toplamda 879 dakika sürmüştür ve 244 Microsoft Word sayfası süren anne-baba görüşme dokümanlarından oluşan veri tabanı araştırmanın temelini oluşturmaktadır.

Araştırma kapsamında yer alan çocuk resimleri ve resim anlatıları için ise, araştırmacı anne-babalara dikkat edilmesi gereken maddeleri içeren bilgilendirici bir belge göndermiştir.

Bu belgede yer alan maddeler aşağıdaki şekildedir.

- Çocuğunuz resmi istediği materyalleri, boyaları, kalemleri ve renkleri kullanarak çizebilir.
- Çocuğunuza herhangi bir yönerge vermemelisiniz, fikrinizi belirtmemelisiniz, çocuğunuzu yönlendirmemelisiniz.
- Çocuğunuza sadece “Bana bir oyun resmi çizer misin?” demeniz yeterlidir.

- Resim bittikten sonra çocuğunuza “Bana bu resmi anlatır mısınız?” diyerek çocuğunuzun anlattıklarını hiç değiştirmeden yazmanız beklenmektedir.
- Çocuğunuzun çizdiği resmin fotoğrafını ve yazmış olduğunuz çocuğunuzun resim anlatısının fotoğrafını göndermeniz beklenmektedir.

Çocuğunuz o anda resim çizmek istemezse ısrar etmemeniz önemlidir. Daha sonra tekrar resim çizmek isteyip istemediğini çocuğunuza sorabilirsiniz.

3.5 Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin analizinde, nitel analiz yöntemlerinden içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi genel olarak yazılı ve görsel verilerin analiz edilmesinde tündengelimci bir yol izlenerek kullanılmaktadır. İçerik analizinde; araştırmacı tarafından hazırlanan ve uzman görüşleri alınarak tamamlanan “Oyun ve Hareket Kodlama Formu” kullanılmıştır. Araştırmacı, elde ettiği verileri bu form aracılığıyla kodlayarak kategoriler geliştirmiştir. Araştırmada elde edilen verilerden, geliştirilen kategoriler içerisine giren kelime, cümle ya da resim öğeleri belirlenmiştir.

Araştırmacının geliştirdiği kategoriler, benzer araştırmalara yön verecek olan diğer araştırmacıların da aynı sonuçları elde edebileceği şekilde yapılmalıdır (Silverman, 2001; Akt. Özdemir, 2010). Bu araştırmada güvenilirliği arttırmak amacıyla araştırmacı ve bir dış uzman birbirlerinden bağımsız şekilde 40 anne-baba görüşme deşifresi ve 15 çocuk resmi inceleyip işaretlemeler yapmıştır ve bu işaretlemeler karşılaştırılarak paralel kodlama yapılmıştır.

3.6 Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmada geçerlik ve güvenirliliğin sağlanması için, görüşme prosedürü 3 okul öncesi eğitim alanı ve 1 resim eğitimi alanı uzmanı olmak üzere 4

akademisyenin görüşlerine sunulmuştur; uzman görüşleri alındıktan ve görüşme prosedüründe önerilen düzenlemeler yapıldıktan sonra, görüşmelere başlanmıştır.

Görüşme kayıtlarına uygulanacak olan analizlerde ise kodlayıcılar arası güvenilirliği gösteren Miles-Huberman (1994) güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır. Miles-Huberman güvenilirlik katsayısı, Güvenirlik = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) formülü kullanılarak hesaplanmaktadır. Güvenirlik katsayısı formülü uygulanarak, araştırmanın anne-baba görüşmeleri aşamasının güvenilirliği %85 olarak, çocuk resimleri aşamasının güvenilirliği ise %96 olarak hesaplanmıştır. Toplamda 67 anne-baba görüşmesinden 40 görüşmeye, 30 çocuk resminden ise 15 resme, araştırmacı ve tez yöneticisi tarafından paralel kodlama yapılmıştır.

Araştırmada güvenilirliği arttırmak amacıyla anne, baba ve çocuk kaynakları kullanılarak üçgenleme (triangulation) olarak adlandırılan veri çeşitlemesi tekniği uygulanmıştır. Nitel yöntemin kullanıldığı çalışmalarda doğru anlamlandırma ile daha geçerli veri elde edebilmek amacıyla üçgenleme veri çeşitlemesi tekniği uygulanmaktadır (Stake, 1995; Akt. Işık ve Semerci, 2019). Üçgenleme tekniği; birden fazla veri kaynağı, araştırmacı ve yöntem kullanarak araştırmanın iç tutarlılığını arttırmayı sağlamaktadır (Creswell, 2013).

3.7 Araştırmanın Etik Prosedürü

Araştırma kapsamında gerçekleşen anne-baba görüşmeleri için “Anne-Babalar İçin Katılımcı Bilgi Formu” ve “Bilgilendirilmiş Onam Formu” hazırlanmıştır, salgın süreci nedeniyle görüşmeler telefon aracılığıyla yapıldığı için görüşmeden önce araştırmacı tarafından anne-babalara bu formlar okunmuş ve gerekli izinler sözel olarak alınmıştır. Araştırmaya katılan çocukların anne-babaları “Çocuklar İçin Katılımcı Bilgi Formu” ve “Bilgilendirilmiş Onam Formu” aracılığı ile bilgilendirilmişlerdir ve araştırmacıya sözel olarak gerekli izinleri vermişlerdir.

Bunun yanı sıra katılımcılara, araştırmanın sonuçlarının kendileri ile paylaşılacağı bilgisi verilmiştir.

Katılımcılar, araştırmaya dahil olmak için zorlanmamışlar ve katılımcılara süreç içerisinde istedikleri zaman araştırmadan ayrılacakları belirtilmiştir. Katılımcılar istedikleri anda gerekçe sunmaksızın araştırmadan çıkma hakkına sahip olduklarını bilerek çalışmaya katılmışlardır.

Katılımcıların çalışmadan, istedikleri anda, açıklama yapmaksızın çekilme hakkına sahip oldukları, araştırmadan çekilmeleri durumunda; bilgilerinin yok edileceği ve araştırmada kullanılmayacağı bilgi ve onam formlarında belirtilmiştir. Katılımcılara araştırma sonuçları ile ilgili soru sorma ve bilgi edinme hakkına sahip oldukları da bildirilmiş olup bilgi almak için ulaşabilecekleri iletişim adresleri belirtilmiştir.

Görüşme, 8 yarı yapılandırılmış sorudan oluşmaktadır ve yaklaşık olarak her bir katılımcı için 15-20 dakika sürmüştür. Görüşmeler sırasında katılımcılardan izin alınarak ses kaydı yapılmış ve gizlilik esasının korunmasını ilkesine dayalı olarak, bu kayıtların hiçbir yerde paylaşılmayacağı katılımcılara belirtilmiştir.

Araştırmaya toplam 37 anne, 30 baba ve 30 çocuk katılmıştır. Araştırma katılımcılarının gizlilik haklarının ihlal edilmemesi için katılımcıların isimleri ve soy isimlerine yer verilmemiş, katılımcılara aşağıdaki şekilde kod isimler verilmiştir.

Bölüm 4

BULGULAR

Araştırma kapsamında anne-babalar ile 01.02.2021 ile 25.04.2021 tarihleri arasında yapılan görüşmelerden ve 19.03.2021 ile 25.04.2021 tarihleri arasında anne-babalar aracılığıyla ulaşılan çocuk resimleri ve resim anlatılarının veri analizinden elde edilen bulgular bu bölümde yer almaktadır.

4.1 Salgın Öncesi ve Salgın Süreci Çocukların Oyun ve Hareket İhtiyaçlarına Yönelik Bulgular

Araştırma kapsamında, salgın öncesi ve salgın sürecinde 3-6 yaş aralığındaki çocukların oyun hareket ihtiyaçları hakkında veri toplamak için anne-babalara araştırmacı tarafından hazırlanan ve alan uzmanı hakemler tarafından da onaylanan yarı yapılandırılmış 8 soru sorulmuştur. Görüşmeler salgın süreci nedeniyle telefon görüşmesi olarak gerçekleştirilmiş, görüşmeler ses kaydına alınmıştır. Görüşmeler sonucu elde edilen ses kayıtları araştırmacı tarafından tekrar dinlenerek, yazarak deşifre edilmiştir. Veri analizinde, sırasıyla deşifre edilen verilerin kodlanması, kategorileştirme ve temalara ayırma adımları gerçekleştirilmiş ve içerik analizi tamamlanmıştır.

Yapılan görüşmeler sonucu anne-babaların verdikleri cevapların içerik analizi sonuçları Tablo 1-17’de gösterilmektedir. Tablolarda yer alan “n” simgesi görüşmeler yoluyla elde edilen görüş sayısını ifade etmektedir.

Tablo 1: Salgın Öncesinde Çocukların Fiziksel Hareketlilik Durumu

Kategori 1	Salgın Öncesi Fiziksel Hareketlilik	n
Tema 1	Yürüme/ Koşma/ Zıplama	30
Tema 2	Sportif Etkinlikler	29
Tema 3	Bisiklet/ Paten/ Scooter	24
Tema 4	Özel Kurslar (Bale, Tenis, Jimnastik)	9
Tema 5	Beden Eğitimi Dersleri/ At Binme	5
Tema 6	Dans	3

Anne-babaların, görüşmeler sonucunda “Çocuğunuzun fiziksel hareketliliği/ etkinlikleri salgın öncesinde nasıldı?” sorusuna verdikleri yanıtlar analiz edilmiş ve Tablo 1’de yer alan bulgulara ulaşılmıştır. “Yürüme/ Koşma/ Zıplama” olarak en yüksek sıklıkla belirlenen alt temayı (n=30), “Sportif Etkinlikler” (n=29) ve “Bisiklet/ Paten/ Scooter” (n=24) teması takip etmiştir. Salgın öncesinde, yürüme/ koşma/ zıplama, sportif etkinlikler ve bisiklet/ paten/ scooter sürme çocuklar tarafından en çok tercih edilen fiziksel hareket ve etkinlikler olmuştur. Salgın öncesinde bale, tenis, jimnastik gibi özel kursların, dansın ve okullardaki beden eğitimi dersleri ile at binme etkinliklerinin de çocuklarının fiziksel hareketliliğinde ve etkinliklerinde yeri olduğunu belirten anne-babalar olmuştur.

“Sportif Etkinlikler” alt teması; top oynama, futbol, basketbol, voleybol gibi spor etkinliklerini kapsamaktadır. Özel kurslar, ailenin imkanları doğrultusunda gerçekleştiği için bu koşul fark yaratan bir etken olarak kabul edilmiş ve sportif faaliyetlerden ayrı bir alt tema olarak oluşturulmuştur.

Görüşmeler sırasında anne-babalar, salgın öncesinde çocuklarının fiziksel hareketliliğinin ve etkinliklerinin daha iyi, daha yoğun ve daha aktif şekilde olduğunu belirtmişlerdir.

Salgın öncesinde çocukların fiziksel hareketlilik durumu ile ilişkili anne

baba görüşlerinden alıntılar:

A3 “Çok daha aktifti tabii ki. Tenise giderdi, dışarıda koşar oynardı bir sürü. Zaten sosyal bir çocuk olduğundan dolayı işte arkadaşlarıyla görüşürdü, dışarıda oynardı.” Kategori.1, Tema.1,4.

A13 “Mesela tenis kursuna yazdırmıştık biz onu, tenisi vardı, gidip geliyordu, biraz onunla işte hareket edebiliyordu. Okuldaki beden eğitimi dersleri muhakkak faydası oluyordu, haftada bir.” Kategori.1, Tema.4,5.

B1 “Salgın öncesi yaşantısı daha geniş ve özgürceydi.”

B12 “Salgın öncesinde hareketleri sokaktaydı, koşardı, çocuk daha sağlıklıydı.” Kategori.1, Tema.1.

Tablo 2: Salgın Sürecinde Çocukların Fiziksel Hareketlilik Durumu

Kategori 2	Salgın Süreci Fiziksel Hareketlilik	n
Tema 1	Yürüme/ Koşma/ Zıplama	34
Tema 2	Sportif Etkinlikler	28
Tema 3	Bisiklet/ Paten/ Scooter	27
Tema 4	Spor/ Yoga (Evin İçinde)	7
Tema 5	Dans	4
Tema 6	Beden Eğitimi Dersleri	1

Anne-babaların, görüşmeler sonucunda “Çocuğunuzun fiziksel hareketliliği/ etkinlikleri salgın sürecinde nasıldı?” sorusuna verdikleri yanıtlar analiz edilmiş ve Tablo 2’de yer alan bulgulara ulaşılmıştır.

“Yürüme/ Koşma/ Zıplama” (n=34), hareketleri salgın öncesinde olduğu gibi salgın sürecinde de çocukların en yüksek sıklıkla tercih ettikleri fiziksel hareketler

olmuştur. Bu temayı, “Sportif Etkinlikler” (n=28) ve “Bisiklet/ Paten/ Scooter” (n=27) teması takip etmiştir. Salgın sürecinde, salgın öncesine oranla, dansın, evin içinde yapılan spor/ yoga etkinliklerinin ve beden eğitimi derslerinin de çocukların fiziksel hareketliliğinde ve etkinliklerinde yeri olduğunu belirten anne-babalar olmuştur. Evin içinde yapılan spor/ yoga etkinliklerinin salgın öncesinde olmadığı, salgın sürecinde çocuklar tarafından tercih edildiği bulgulanmıştır. Salgın öncesinde okula bağlı fiziksel etkinliklerin, salgın sürecinde yer almadığı bulgulanmıştır.

“Sportif Etkinlikler” alt teması; top oynama, futbol, basketbol, voleybol gibi spor etkinlikleri kapsamaktadır.

Görüşmeler sırasında anne-babalar, salgın sürecinde çocuklarının fiziksel hareketliliğinin ve etkinliklerinin azaldığını/ kısıtlandığını vurgulamışlardır. Yaşanan kısıtlılıklara rağmen aileler, çocuklarının fiziksel hareketliliğini ve etkinliklerini desteklemeye çalıştıklarını belirtmişlerdir. Bazı anne-babalar ise salgın sürecinde çocuklarının fiziksel hareketliliğinin ve etkinliklerinin, çocukların enerjilerini yeterince harcayamadıkları nedeniyle arttığını dile getirmişlerdir.

Salgın sürecinde çocukların fiziksel hareketlilik durumu ile ilişkili anne-baba görüşlerinden alıntılar:

A1 *“Salgın sürecinde biraz daha kısıtlandı diyebilirim. Çünkü okulda daha çok zaman geçirdikleri için arkadaş çevresiyle, evde tek kaldığında fiziksel aktiviteleri de azalıyor ister istemez. Salgın öncesinde daha iyiydi.”*

A2 *“%80 oranında hareketliliği azaldı, onu söyleyebilirim. Hareket edemiyorlar evde kapalı oldukları için özellikle.”*

A12 *“Çocuk yani hareketsiz kaldığı için şu an hareket yapmaya çalıştığında mutlaka bir ayaklarında kramplik veya halsizlik oluşuyor.”*

A16 “İster istemez her şeyden mahrum kaldılar, sportif faaliyetlerin hiçbiri artık yapılmıyor.”

B1 “Evde fiziksel olarak bir yavaşlama oluştu yani çocukta. Yani hareketlilik yavaşlaması oluştu. Mesela hiç koştuğunu görmüyorum.”

B2 “Bizde çok etkilenmedi, çünkü bizim evimiz bahçeli olduğu için yine o fiziksel ihtiyaç duyduğu gereksinimleri yaptı yani bahçede koştu, oynadı, zıpladı köpeğiyle. Apartmanda değiliz, geniş bahçesi olan bir evimiz var. Dolayısıyla sıkıntı yaşamadık fiziksel anlamda.” Kategori.2,Tema.1.

B12 “Salgın sürecinde evde oturdular, hareket yok, apartman olduğu için de zıplama hoplama zaten olmuyor, komşulara rahatsızlık veriyor, onun için baya bir etkilendiler o konuda.”

Tablo 3: Salgın Öncesinde Çocukların Oyun Konuları

Kategori 3	Salgın Öncesi Oyun Konuları	n
Tema 1	Geleneksel Sokak Oyunları	25
Tema 2	Evcilik	21
Tema 3	Meslekler	15
Tema 4	Resim Çizme	15
Tema 5	Manipülatif Oyunlar	11
Tema 6	Çizgi Film Kahramanları/ Hayali Karakterler	9
Tema 7	Minyatür Araba	9
Tema 8	Macera	7
Tema 9	Hayvanlar Alemi	5
Tema 10	Arkadaşlık	2
Tema 11	Ev İçi Aile Oyunları	1

Anne-babaların, görüşmeler sonucunda “Salgın öncesinde çocuğunuz oyunlarında neleri konu ederdi ve canlandırır mıydı?” sorusuna verdikleri yanıtlar analiz edilmiş ve Tablo 3’te yer alan bulgulara ulaşılmıştır.

“Geleneksel Sokak Oyunları” (n=25) salgın öncesinde çocukların en yüksek sıklıkla tercih ettikleri oyunlar olmuştur. Bu temayı, “Evcilik” (n=21), “Meslekler” (n=15) ve “Resim Çizme” (n=15) teması takip etmiştir. Salgın öncesinde, geleneksel sokak oyunları ve evcilik konulu oyunlar, çocuklar tarafından en çok tercih edilen oyunlar olmuştur. Diğer temalar ise sırasıyla, manipülatif oyunlar, çizgi film kahramanları/ hayali karakterler, minyatür araba oyunları, macera oyunları, hayvanlar alemi, arkadaşlık ve ev içi aile oyunları olmuştur.

“Geleneksel Sokak Oyunları” alt teması; saklambaç, yakar top, yerden yüksek, seksek, körebe gibi oyunları kapsamaktadır. Manipülatif Oyunlar alt teması; Jenga, Uno, Okey, Dama, Satranç, Lego, yapboz, maketler gibi oyunları kapsamaktadır. “Evcilik” alt teması; evcilik konusunun yanı sıra günlük oyun konuları, ev yapma konularını da kapsamaktadır. “Macera” alt teması; dövüş, savaş, karete, güreş gibi oyun konularını kapsamaktadır. “Ev İçi Aile Oyunları” alt teması; gölge oyununu kapsamaktadır.

Salgın öncesinde çocukların oyun konuları ile ilişkili anne-baba görüşlerinden alıntılar:

A6 *“Ejderhalar, dinazorlar, uzaylılar. Kendi yarattığı iki karakter var, onların hayatlarıyla ilgili şeyler vardı salgın öncesinde.” Kategori.3, Tema.6.*

B2 *“Daha çok kendi oyuncaklarıyla, arabalarla ya da legolarla oynuyordu.” Kategori.3, Tema.5,7.*

Tablo 4: Salgın Sürecinde Çocukların Oyun Konuları

Kategori 4	Salgın Süreci Oyun Konuları	n
Tema 1	Geleneksel Sokak Oyunları	32
Tema 2	Manipülatif Oyunlar	29
Tema 3	Resim Çizme	27
Tema 4	Evcilik	25
Tema 5	Meslekler	14
Tema 6	Çizgi Film Kahramanları/ Hayali Karakterler	12
Tema 7	Macera	12
Tema 8	Minyatür Araba	11
Tema 9	Sağlık/ Korona Virüs Salgını	10
Tema 10	Hayvanlar Alemi	8
Tema 11	Ev İçi Aile Oyunları	6

Anne-babaların, görüşmeler sonucunda “Salgın sürecinde çocuğunuz oyunlarında neleri konu ederdi ve canlandırır mıydı?” sorusuna verdikleri yanıtlar analiz edilmiş ve Tablo 4’te yer alan bulgulara ulaşılmıştır.

“Geleneksel Sokak Oyunları” (n=32) salgın öncesinde olduğu gibi salgın sürecinde de çocukların en yüksek sıklıkla tercih ettikleri oyunlar olmuştur. Bu temayı, “Manipülatif Oyunlar” (n=29), “Resim Çizme” (n=27) ve “Evcilik” (n=25) teması takip etmiştir. Burada, salgın sürecinde, salgın öncesine oranla, manipülatif oyunların, resim çizme ve evcilik oyununun çocuklar tarafından daha fazla tercih edildiği bulgulanmıştır. Diğer temalar ise sırasıyla, meslekler, çizgi film kahramanları/ hayali karakterler, macera oyunları, minyatür araba oyunları, sağlık/ korona virüs salgını, hayvanlar alemi ve ev içi aile oyunları olmuştur. Beklendiği

gibi, salgın sürecinde çocukların oynadığı oyunların konuları arasına sağlık/ korona virüs salgını konusu dahil olmuştur.

“Geleneksel Sokak Oyunları” alt teması; saklambaç, yakar top, yerden yüksek, seksek, körebe gibi oyunları kapsamaktadır. “Manipülatif Oyunlar” alt teması; Jenga, Uno, Okey, Dama, Satranç, Lego, yapboz, maketler gibi oyunları kapsamaktadır. “Evcilik” alt teması; evcilik konusunun yanı sıra günlük oyun konuları, ev yapma konularını da kapsamaktadır. “Macera” alt teması; dövüş, savaş, karete, güreş gibi oyun konularını kapsamaktadır. “Ev İçi Aile Oyunları” alt teması; isim şehir hayvan, sessiz sinema, gölge oyunlarını kapsamaktadır.

Salgın sürecinde çocukların oyun konuları ile ilişkili anne-baba görüşlerinden alıntılar:

A11 *“Covid-19’u konuşmaya başladılar, ellerini sık sık yıkamaları gerektiğinden bahsetmeye başladılar. Komşulukların kısıtlanması gerektiği tarzında konuşmalar yapmaya, oyunu bu hale getirerek oynamaya başladılar. Kategori.4, Tema.9.*

A23 *“Şimdi puzzleler, jenga gibi hani evin içinde oynanabilecek oyunlar oynuyoruz. Saklambacı bile oynamaya çalıştık evde.” Kategori.4, Tema1,2.*

B29 *“Salgın öncesi virüs, Covid falan hiçbir şey çocuk bilmiyordu, şimdi onların üzerine oyun kuruyor, doktor, temaslı gibi oyunlar kuruyorlar şimdi, salgın öncesi bir şey yoktur saklambaç oynarlardı bilmem ne yaparlardı, şimdi hiç öyle bir şey yok.” Kategori.4, Tema.9.*

B5 *“Salgın sürecinde işte bu dışarda yaptığımız şeyleri mümkün mertebe evin içerisinde yapmaya çalıştık. Bazı sokak oyunlarını böyle evin içine uyarlamaya çalıştık annesiyle.” Kategori.4, Tema.1.*

Tablo 5: Salgın Öncesinde Çocukların Oyun Mekanları

Kategori 5	Salgın Öncesi Oyun Mekanları	n
Tema 1	Kamusal Parklar	50
Tema 2	Evin Bahçesi	23
Tema 3	Kapalı Oyun Alanları	22
Tema 4	Doğal Alanlar	19
Tema 5	Evin İçi	14
Tema 6	Sahalar/ Koşu Alanları	6
Tema 7	Okul	4

Anne-babaların, görüşmeler sonucunda “Salgın öncesinde çocuğunuzun oyun oynadığı mekanlar nasıldı?” sorusuna verdikleri yanıtlar analiz edilmiş ve Tablo 5’te yer alan bulgulara ulaşılmıştır.

“Kamusal Parklar” (n=50) salgın öncesinde çocukların en yüksek sıklıkla tercih ettikleri mekanlar olmuştur. Bu temayı, “Evin Bahçesi” (n=23), “Kapalı Oyun Alanları” (n=22), “Doğal Alanlar” (n=19) ve “Evin İçi” (n=14) teması takip etmiştir. Diğer temalar sırasıyla sahalar/koşu alanları ve okul ortamı olmuştur.

“Doğal Alanlar” alt teması; orman, kıy, sahil, köy, tarla gibi mekanları kapsamaktadır.

Görüşmeler sırasında anne-babalar, kamusal parkların çocuklarının oyun mekanları arasındaki yerine vurgu yapmışlardır. Anne-babalar, kapalı oyun alanlarının da çocuklarının oyun mekanları arasındaki yerine vurgu yapmışlardır.

Salgın öncesinde çocukların oyun mekanları ile ilişkili anne-baba görüşlerinden alıntılar:

A14 “Oyun alanlarına da götürebiliyorduk mesela parka götürebiliyorduk, kapalı oyun alanlarına götürebiliyorduk, tabii ki çocuk daha mutlu oluyordu.” *Kategori.5, Tema.1,3.*

B25 “Örneğin parklar vardı, orada salıncaklar, kaydıraklar... Dışarıya gezmeye çıktığımızda oyun alanları vardı, orada çarpışan arabalar, uçaklar, festival alanlarında olan şeyler, atlar, onlarla oynayabilirdi.” *Kategori.5, Tema.1,3.*

Tablo 6: Salgın Sürecinde Çocukların Oyun Mekanları

Kategori 6	Salgın Süreci Oyun Mekanları	n
Tema 1	Evin İçi	57
Tema 2	Evin Bahçesi	56
Tema 3	Kamusal Parklar	13
Tema 4	Doğal Alanlar	11
Tema 5	Sahalar	3

Anne-babaların, görüşmeler sonucunda “Salgın sürecinde çocuğunuzun oyun oynadığı mekanlar nasıldı?” sorusuna verdikleri yanıtlar analiz edilmiş ve Tablo 6’da yer alan bulgulara ulaşılmıştır.

“Evin İçi” olarak en yüksek sıklıkla belirlenen alt temayı (n=57), “Evin Bahçesi” (n=56) ve “Kamusal Parklar” (n=13) teması takip etmiştir. Diğer temalar ise sırasıyla doğal alanlar ve sahalar olmuştur. Burada, salgın sürecinde, salgın öncesine oranla, evin içi ve evin bahçesinin oyun mekanları olarak çocuklar tarafından daha fazla kullanıldığı bulgulanmıştır. Salgın sürecinde, salgın öncesine

oranla, kamusal parkların oyun mekanları olarak çok daha az kullanıldığı, kapalı oyun alanlarının ise kullanılmadığı bulgulanmıştır.

“Doğal Alanlar” alt teması; orman, kır, sahil, köy, tarla gibi mekanları kapsamaktadır.

Görüşmeler sırasında anne-babalar, çocuklarının oyun mekanlarının kısıtlandığı konusuna vurgu yapmışlardır.

Salgın sürecinde çocukların oyun mekanları ile ilişkili anne-baba görüşlerinden alıntılar:

B11 “Çocuklara oyun alanları kazandırdık biz evin içerisinde, çünkü daha öncesinde böyle bir yer ayarlayamamıştık bu salgın sürecinde daha iyi bir ortam hazırladık.” Kategori.6, Tema.1.

B24 “Salgın süresince biz hiç götürmedik gerek dışarıdaki AVM merkezleri, gerek parklar olsun, dış alanda, dış oyun alanlarına götürmedik, sadece evin içinde aldığımız oyuncaklarla yetinmek zorunda kaldı.” Kategori.6, Tema.1.

B28 “Salgın öncesinde evin dışında da, parklarda olsun, arkadaşlarıyla olsun oyun ortamları olabilirdi, olmuştu, oluyordu ama salgın sürecinde daha çok evin içinde, evin bahçesinde başka bir yere pek çıkamadık sağlık açısından, böyle bir fark oldu.” Kategori.6, Tema.1.

B29 “Oyuncak alırız, onu hemen dezenfekte ederiz, öyle veririz eline. Parka da gittiğimizde hemen tutar mesela sağı solu, salıncağı tutar, kayacaktan kayar birkaç dakika, onda da hemen elini çocuğun ya ıslak mendille ya dezenfektan, alkolle dezenfekte ederiz.” Kategori.6, Tema.3.

Tablo 7: Salgın Öncesinde Çocukların Oyuncakları

Kategori 7	Salgın Öncesi Oyuncaklar	n
Tema 1	Bebek-Araba vb. Oyuncaklar	35
Tema 2	Bisiklet/ Scooter/ Paten	27
Tema 3	Park Materyalleri	25
Tema 4	Doğal Materyaller	20
Tema 5	Manipülatif Oyuncaklar	20
Tema 6	Top/ Bilye	19
Tema 7	Dijital Araçlar	13
Tema 8	Ev Materyalleri	10
Tema 9	Oyun Hamuru	10
Tema 10	Yazı Tahtası	3

Anne-babaların, görüşmeler sonucunda “Salgın öncesinde çocuğunuzun oyun oynadığı materyaller/ oyuncaklar nasıldı? sorusuna verdikleri yanıtlar analiz edilmiş ve Tablo 7’de yer alan bulgulara ulaşılmıştır.

“Bebek-Araba vb. Oyuncaklar” (n=35), salgın öncesinde çocukların en yüksek sıklıkla tercih ettikleri materyaller olmuştur. Bu temayı, “Bisiklet/ Scooter/ Paten” (n=27), “Park Materyalleri” (n=25), “Doğal Materyaller” (n=20) ve “Manipülatif Oyuncaklar” (n=20) teması takip etmiştir. Salgın öncesinde, bebek-araba vb. oyuncaklar, bisiklet/ scooter/ paten ve park materyalleri çocuklar tarafından en çok tercih edilen oyuncaklar olmuştur. Diğer materyaller ise sırasıyla, top/bilye, dijital araçlar, ev materyalleri, oyun hamurları ve yazı tahtası olmuştur. Yapılan görüşmelerde 2 anne-baba çocuklarının evcil hayvanlarla oynadıklarını da belirtmiştir fakat evcil hayvanlar alt tema olarak belirlenmemiştir.

“Bebek-Araba vb. Oyuncaklar” alt teması; bebek ve arabanın yanı sıra hayvan, robot, otobüs, tren, ev, çadır gibi oyuncakları kapsamaktadır. “Park Materyalleri” alt teması; salıncak, kaydırak, tahterevallı, dönme dolap, jetonlu oyuncaklar gibi materyalleri kapsamaktadır. “Doğal Materyaller” alt teması; çamur, toprak, kum, su, böcekler, yaprak, kozalak gibi materyalleri kapsamaktadır. “Manipülatif Oyuncaklar” alt teması; Jenga, Uno, Okey, Dama, Satranç, Lego, yapboz, maketler gibi oyuncakları/ materyalleri kapsamaktadır. “Dijital Araçlar” alt teması; tablet, cep telefonu, televizyon ve bilgisayar araçlarını kapsamaktadır. “Ev Materyalleri” alt teması; mutfak araç gereçleri, tamir araç gereçleri, yastık gibi ev eşyalarını kapsamaktadır. “Oyun Hamuru” alt teması; oyun hamurunun yanı sıra slime, kil, boya gibi materyalleri de kapsamaktadır.

Salgın öncesinde çocukların oyuncakları ile ilişkili anne-baba görüşlerinden alıntılar:

A5 *“Salgından önce dışarıda da oynayabiliyordu. Top oyunları, bisikletle gezme, scooter ile gezme gibi. Kategori.7, Tema.2,6.*

A8 *“Oyuncak eşyaları, materyalleri olarak bebek çok oynuyordu, puzzle yapıyordu, resim yapıyordu, araba da oynuyor.” Kategori.7, Tema.1,5.*

A11 *“Dışarıda çamurla oynuyorlardı, toprakla oynuyorlardı. Dışarıda küçük, ufak böcekler bulmayı, solucanları incelemeyi seviyorlardı, yapıyorlardı.” Kategori.7, Tema.4.*

B2 *“Tahtalardan kendine göre araçlar yapıyordu. Bazen araba, bazen kaldırkaç yapıyordu.” Kategori.7, Tema.4.*

Tablo 8: Salgın Sürecinde Çocukların Oyuncakları

Kategori 8	Salgın Süreci Oyuncaklar	n
Tema 1	Dijital Araçlar	44
Tema 2	Bebek-Araba vb. Oyuncaklar	38
Tema 3	Bisiklet/ Scooter/ Paten	35
Tema 4	Top-Frizbi vb. Oyuncaklar	31
Tema 5	Manipülatif Oyuncaklar	31
Tema 6	Doğal Materyaller	23
Tema 7	Oyun Hamuru	17
Tema 8	Park Materyalleri	14
Tema 9	Ev Materyalleri	12
Tema 10	Diğer	3

Anne-babaların, görüşmeler sonucunda “Salgın sürecinde çocuğunuzun oyun oynadığı materyaller/ oyuncaklar nasıldı? sorusuna verdikleri yanıtlar analiz edilmiş ve Tablo 8’de yer alan bulgulara ulaşılmıştır.

“Dijital Araçlar” (n=44), salgın öncesinde çocukların en yüksek sıklıkla tercih ettikleri materyaller olmuştur. Bu temayı, “Bebek-Araba vb. Oyuncaklar” (n=38), “Bisiklet/ Scooter/ Paten” (n=35), “Top-Frizbi vb. Oyuncaklar” (n=31) ve “Manipülatif Oyuncaklar” (n=31) teması takip etmiştir. Diğer temalar ise sırasıyla, doğal materyaller, oyun hamuru, park materyalleri, ev materyalleri olmuştur. 11 anne-baba çocuklarının evcil hayvanlarla oynadıklarını da belirtmiştir fakat evcil hayvanlar alt tema olarak belirlenmemiştir. Salgın sürecinde, salgın öncesine oranla, park materyallerinin çocuklar tarafından daha az kullanıldığı, park materyalleri dışındaki tüm oyuncakların kullanımında ise artış olduğu bulgulanmıştır.

“Dijital Araçlar” alt teması; tablet, cep telefonu, televizyon ve bilgisayar araçlarını kapsamaktadır. “Bebek-Araba vb. Oyuncaklar” alt teması; bebek, arabanın yanı sıra hayvan, robot, otobüs, tren, ev, çadır gibi oyuncaklarını kapsamaktadır. “Top-Frizbi vb. Oyuncaklar” alt teması; top ve frizbinin yanı sıra bilye ve balonu da kapsamaktadır. “Manipülatif Oyuncaklar” alt teması; Jenga, Uno, Okey, Dama, Satranç, Lego, yapboz, mikroskop, etkinlik kitabı, maketler gibi oyuncakları/materyalleri kapsamaktadır. “Doğal Materyaller” alt teması; çamur, toprak, kum, su, böcekler, yaprak, kozalak gibi materyalleri kapsamaktadır. “Oyun Hamuru” alt teması; oyun hamurunun yanı sıra slime, kil, boya gibi materyalleri kapsamaktadır. “Park Materyalleri” alt teması; salıncak, kaydırak, tahterevallı, dönme dolap, jetonlu oyuncaklar gibi materyalleri kapsamaktadır. “Ev Materyalleri” alt teması; mutfak araç gereçleri, tamir araç gereçleri, yastık gibi ev eşyalarını kapsamaktadır. “Diğer” alt teması ise; müzik aleti, yazı tahtası ve sağlık maskesini kapsamaktadır.

Görüşmeler sırasında anne-babalar, dijital araçların çocuklarının oyun materyalleri arasındaki yerinde büyük bir artış olduğuna vurgu yapmışlardır. Bazı anne-babalar ise kamusal parklardaki materyalleri dezenfekte ederek kullanabildiklerini dile getirmişlerdir.

Salgın sürecinde çocukların oyuncakları ile ilişkili anne-baba görüşlerinden alıntılar:

A7 *“Telefona, internete, oyunlara çok yöneldik. Oyun indiriyor, indirmek istemediğimiz zaman baya bazen ağlayabiliyor, ‘Ben onu çok seviyordum, çok istiyordum.’ diyor.”* Kategori.8, Tema.1.

A2 *“Salgın esnasında biz onlara köpek aldık bu arada. Salgından önce köpek alma ihtiyacımız yokken salgından sonra bizden köpek, kedi gibi evcil hayvanlar istediler. Biz de köpek aldık, kuş aldık.”*

A14 “Legolarla vakit geçiriyor mesela kalemlerle kendine oyun yapıyor, onları şekilden şekle koyuyor.” Kategori.8, Tema.5.

A17 “Bisiklete yöneldik hani bireysel olduğu için, şimdi parklar yine başkalarının dokunduğu şeyler ama bisiklet kendilerine ait olduğu için, düz yolda bisiklet çok fazla kullanmaya başladılar. Grupla oynanan oyunlardan ziyade bireysel oyunlara yönelme oldu.” Kategori.8, Tema.3.

A25 “Şu anda parkların bile yasak olması en büyük etkidir diye düşünüyorum bir çocuğun hayatında. Evimize kurmuş olduğumuz parkımız, yine kaydıraklarımız, yine salıncağımız var ama bu bana göre bir parkın yerini almıyor.” Kategori.8, Tema.8.

Tablo 9: Salgın Sürecinde Çocukların Açık Alanda Oyun Oynama Sıklığı

Kategori 9	Salgın Süreci Açık Alanda Oyun Oynama Sıklığı	n
Tema 1	Hava Güzel Olduğu Sürece Her Gün	46
Tema 2	Arada Sırada Oynuyor	15
Tema 3	Hiç/ Çok Nadir	8

Anne-babaların, görüşmeler sonucunda “Çocuğunuz salgın sürecinde açık alanda oyun oynayabildi mi? Ne sıklıkta?” sorusuna verdikleri yanıtlar analiz edilmiş ve Tablo 9’da yer alan bulgulara ulaşılmıştır.

“Hava Güzel Olduğu Sürece Her Gün” olarak en yüksek sıklıkla belirlenen alt temayı (n=46), “Arada Sırada Oynuyor” (n=15) ve “Hiç/ Çok Nadir” (n=8) teması takip etmiştir.

“Hava Güzel Olduğu Sürece Her Gün” temasında görüş bildiren anne-babalar, bahçeli/ müstakil evlerde yaşadıkları için çocuklarının açık alanda oyun oynama konusunda sıkıntı yaşamadıklarına vurgu yapmışlardır.

Salgın sürecinde çocukların açık alanda oyun oynama sıklığı ile ilişkili anne-baba görüşlerinden alıntılar:

B25 “Hemen hemen her gün açık alanda oyunlarını oynandı, yani evimizin etrafında baya bir oyun alanımız var etkinlik yapabileceğimiz, o şekilde oyunlarını hemen hemen her gün oynadı.” *Kategori.9, Tema.1.*

Tablo 10: Salgın Öncesinde Anne-Babaların Çocukların Oyunlarına Katılımı

Kategori 10	Salgın Öncesi Anne-Babaların Oyuna Katılımı	n
Tema 1	Anne-Baba Katılımı Var	46
Tema 2	Arada Sırada Katılıyorlar	15
Tema 3	Daha Çok Kendi Kendine Oynuyor	6

Anne-babaların, görüşmeler sonucunda “Salgın öncesinde çocuğunuzla genellikle oyun oynar mıydınız?” sorusuna verdikleri yanıtlar analiz edilmiş ve Tablo 10’da yer alan bulgulara ulaşılmıştır.

“Anne-Baba Katılımı Var” olarak en yüksek sıklıkla belirlenen alt temayı (n=46), “Arada Sırada Katılıyorlar” (n=15) ve “Daha Çok Kendi Kendine Oynuyor” (n=6) teması takip etmiştir.

“Daha Çok Kendi Kendine Oynuyor” alt teması; daha çok kardeşiyle oynuyor olarak belirtilen anne-baba görüşlerini de kapsamaktadır.

Görüşmeler sırasında “Arada Sırada Katılıyorlar” ve “Daha Çok Kendi Kendine Oynuyor” alt temalarında görüş bildiren anne-babalar, yoğun çalışma saatlerinden dolayı çocuklarıyla yeterince oyun oynayamadıklarını bildirmişlerdir.

Anne-babaların geneli, oyunlara çocukların kendilerini davet ettiklerini dile getirmişlerdir. Bazı anne-babalar ise, oyunları bazen kendilerinin de başlattığını belirtmişlerdir.

Salgın öncesinde anne-babaların çocukların oyunlarına katılımı ile ilişkili anne-baba görüşlerinden alıntılar:

B3 “Salgın öncesinde oyunlarına dahil olurduk ama çalıştığımız için çok fazla dahil olamazdık.” Kategori.10, Tema.2.

B11 “Çocuklarla vakit geçiremiyordum için açıkçası, yani geçirebildiğim vakitler de kısa da olsa işte mesela dışarıda futbol, yakan top, arada bisiklet sürme, işte bir futbol sahasına götürüp orada bu tür etkinliklerimiz oluyordu.” Kategori.10, Tema.2.

Tablo 11: Salgın Sürecinde Anne-Babaların Çocukların Oyunlarına Katılımı

Kategori 11	Salgın Süreci Anne-Babaların Oyuna Katılımı	n
Tema 1	Anne-Baba Katılımı Var	52
Tema 2	Arada Sırada Katılıyor	14
Tema 3	Daha Çok Kendi Kendine Oynuyor	5

Anne-babaların, görüşmeler sonucunda “Salgın sürecinde çocuğunuzla genellikle oyun oynar mıydınız?” sorusuna verdikleri yanıtlar analiz edilmiş ve Tablo 11’de yer alan bulgulara ulaşılmıştır.

“Anne-Baba Katılımı Var” (n=52), alt teması salgın öncesinde olduğu gibi salgın sürecinde de en yüksek sıklıkla belirlenen alt tema olmuştur. Diğer temalar ise yine salgın öncesinde olduğu şekilde, sırasıyla “Arada Sırada Katılıyor” (n=14) ve “Daha Çok Kendi Kendine Oynuyor” (n=5) olmuştur.

“Daha Çok Kendi Kendine Oynuyor” alt teması; daha çok kardeşiyle oynuyor olarak belirtilen anne-baba görüşlerini de kapsamaktadır.

Görüşmeler sırasında “Anne-Baba Katılımı Var” alt temasında görüş bildiren anne-babalar, salgın öncesine göre salgın sürecinde evde olduklarından dolayı

çocuklarıyla birlikte daha fazla zaman geçirebildiklerine, çocuklarıyla daha fazla oyun oynadıklarına ve çocuklarının oyunlarına katılımlarının arttığına vurgu yapmışlardır. Anne-babaların geneli, çocukların arkadaşsız kalması sebebiyle salgın öncesine göre, salgın sürecinde oyunlara kendilerini daha fazla ve ısrarlı şekilde davet ettiklerini dile getirmişlerdir.

Salgın sürecinde anne-babaların çocukların oyunlarına katılımı ile ilişkili anne-baba görüşlerinden alıntılar:

A16 *“Salgın sürecinde açıkçası çocuklar anne babalarıyla daha çok vakit geçirmeye başladı.” Kategori.11, Tema.1.*

B3 *“Salgın sürecinde mümkün olduğu kadar dahil olmaya çalıştık ve daha fazla, daha sık oyun oynadık kendisiyle. En azından daha fazla dahil olmaya çalıştık. Dışardaki oynadığı oyunlarda bizi dahil etti, biz de ona dahil olduk tabii ki.” Kategori.11, Tema.1.*

B17 *“Daha çok, beraber vakit geçirme fırsatımız daha fazla oldu.” Kategori.11, Tema.1.*

Tablo 12: Salgın Öncesinde Anne-Babaların Çocukların Oyunlarındaki Rollerini

Kategori 12	Salgın Öncesi Anne-Babaların Oyun Rollerini	n
Tema 1	Oyun Arkadaşı	43
Tema 2	Mesleklerle İlgili Roller	14
Tema 3	Aile Rollerini	10
Tema 4	Oyun Oynayamıyorlar	7
Tema 5	Hayali Karakterler/ Çizgi Film Kahramanları	3
Tema 6	Hasta Rolü	3

Anne-babaların, görüşmeler sonucunda “Salgın öncesinde çocuğunuz oyunlarında size ne rol verirdi?” sorusuna verdikleri yanıtlar analiz edilmiş ve Tablo 12’de yer alan bulgulara ulaşılmıştır.

“Oyun Arkadaşı” olarak en yüksek sıklıkla belirlenen alt temayı (n=43), “Mesleklerle İlgili Roller” (n=14) ve “Aile Roller” (n=10) teması takip etmiştir.

Diğer temalar sırasıyla, hayali karakterler/ çizgi film kahramanları, hasta rolü olmuştur. Bazı anne-babalar ise çocuklarıyla oyun oynayamadıklarını dile getirmişlerdir.

“Oyun Arkadaşı” alt teması; birlikte oynanan geleneksel oyunları, arkadaş rolünü ve öğrenci rolünü kapsamaktadır.

Salgın öncesinde anne-babaların çocukların oyun rolleri ile ilişkili anne-baba görüşlerinden alıntılar:

A25 “Bana verdiği roller her zamanki gibi anne oluyorum, abla oluyorum. Okul kuruyoruz, öğrenci veya öğretmen oluyorum. Kategori.12, Tema.2,3.

Tablo 13: Salgın Sürecinde Anne-Babaların Çocukların Oyunlarındaki Roller

Kategori 13	Salgın Süreci Anne-Babaların Oyun Roller	n
Tema 1	Oyun Arkadaşı	48
Tema 2	Mesleklerle İlgili Roller	17
Tema 3	Aile Roller	11
Tema 4	Hasta Rolü	3
Tema 5	Hayali Karakterler/ Çizgi Film Kahramanları	3
Tema 6	Oyun Oynayamıyorlar	3
Tema 7	Hayvan Roller	1

Anne-babaların, görüşmeler sonucunda “Salgın sürecinde çocuğunuz oyunlarında size ne rol verirdi?” sorusuna verdikleri yanıtlar analiz edilmiş ve Tablo 13’te yer alan bulgulara ulaşılmıştır.

“Oyun Arkadaşı” (n=48), alt teması salgın öncesinde olduğu gibi salgın sürecinde de en yüksek sıklıkla belirlenen alt tema olmuştur. Bu temayı, “Mesleklerle İlgili Roller” (n=17) ve “Aile Roller” (n=11) teması takip etmiştir.

Diğer temalar ise sırasıyla, hasta rolü, hayali karakterler/ çizgi film kahramanları, hayvan rolleri olmuştur. Bazı anne-babalar ise çocuklarıyla oyun oynayamadıklarını dile getirmişlerdir.

“Oyun Arkadaşı” alt teması; birlikte oynanan geleneksel oyunları, arkadaş rolünü ve öğrenci rolünü kapsamaktadır.

Salgın sürecinde anne-babaların çocukların oyun rolleri ile ilişkili anne-baba görüşlerinden alıntılar:

A24 “Kızım anne oldu, ben çocuk oldum, rolleri değiştik, o şekilde oyunlar, evcilik oyunu, top oynama.” *Kategori.13, Tema.1,3.*

B24 “Ben doktoru oluyorum, o hasta oluyor, ateşini ölçüyorum falan, sonra işte baba sen hasta ol, ben ölçeyim salgın öncesinde de var, salgın sürecinde de devam etti.” *Kategori.13, Tema.2,4.*

Tablo 14: Salgın Öncesinde Çocukların Oyunlardaki Arkadaşlık İlişkileri

Kategori 14	Salgın Öncesi Oyunlarda Arkadaşlık İlişkileri	n
Tema 1	Arkadaşlarıyla Uyumlu	34
Tema 2	Arkadaşlarıyla Anlaşmıyor	4

Anne-babaların, görüşmeler sonucunda “Salgın öncesinde çocuğunuz arkadaşlarıyla oyun oynar mıydı, çocuğunuzun oyunlarındaki arkadaşlıkları nasıldı?”

sorusuna verdikleri yanıtlar analiz edilmiş ve Tablo 14'te yer alan bulgulara ulaşılmıştır.

“Arkadaşlarıyla Uyumlu” olarak en yüksek sıklıkla belirlenen alt temayı (n=34), “Arkadaşlarıyla Anlaşamıyor” (n=4) teması takip etmiştir.

“Arkadaşlarıyla Anlaşamıyor” olarak belirlenen alt teması; çok arkadaşı yok olarak belirtilen anne-baba görüşlerini de kapsamaktadır.

Salgın öncesinde çocukların oyunlardaki arkadaşlık ilişkileri ile ilişkili anne-baba görüşlerinden alıntılar:

B4 *“Yani iletişimi gayet güzel. Arkadaşları arasındaki uyumu da güzel. Paylaşmayı da seven bir çocuk, aktif de bir çocuk. Yabancılık çekmiyor yeni bir grup olduğu takdirde, yeni bir arkadaş ortamına girdiği zaman.”*
Kategori.14, Tema.1.

Tablo 15: Salgın Sürecinde Çocukların Oyunlardaki Arkadaşlık İlişkileri

Kategori 15	Salgın Süreci Oyunlarda Arkadaşlık İlişkileri	n
Tema 1	Görüşmeleri Kısıtlandı	52
Tema 2	Arkadaşlarıyla Uyumlu	21
Tema 3	Telefonla Görüştüler	4
Tema 4	Arkadaşlarıyla Anlaşamıyor	4

Anne-babaların, görüşmeler sonucunda “Salgın sürecinde çocuğunuz arkadaşlarıyla oyun oynar mıydı, çocuğunuzun oyunlarındaki arkadaşlıkları nasıldı?” sorusuna verdikleri yanıtlar analiz edilmiş ve Tablo 15'te yer alan bulgulara ulaşılmıştır.

“Görüşmeleri Kısıtlandı” olarak en yüksek sıklıkla belirlenen alt temayı (n=52), “Arkadaşlarıyla Uyumlu” (n=21), “Telefonla Görüştüler” (n=4) ve “Arkadaşlarıyla Anlaşamıyor” (n=4) teması takip etmiştir. Salgın öncesine oranla,

salgın sürecinde çocukların arkadaşlarıyla görüşmelerinin yüksek oranda kısıtlandığı bulgulanmıştır. Bu nedenle çocukların kardeşlerine, kuzenlerine, yakın çevredeki arkadaşlarına yöneldikleri bulgulanmıştır.

Görüşmeler sırasında “Görüşmeleri Kısıtlandı” alt temasında görüş bildiren anne-babalar çocuklarının arkadaşlarıyla eskisi gibi görüşemediklerini vurgulamışlardır. Kısıtlı şekilde arkadaşlarıyla görüşebilen çocukların anne-babalarından bazıları ise, oyun oynama sırasında çocukların mesafeli, temassız oyun oynadıklarını, oyuncaklarını ise dezenfekte ederek paylaşabildiklerini belirtmişlerdir.

“Arkadaşlarıyla Uyumlu” alt temasında görüş bildiren anne-babalar, çocuklarının kuzenleriyle veya yakın çevreden arkadaşlarıyla oynayabildiklerini vurgulamışlardır.

Salgın sürecinde çocukların oyunlardaki arkadaşlık ilişkileri ile ilişkili anne-baba görüşlerinden alıntılar:

A1 *“Salgın sürecinde pek arkadaşlarını göremediği için, ona bir özlem var. Şimdi hayal kurmalar var, onla bunu böyle yapacağım falan... Bazen görüntülü arıyoruz arkadaşlarını, karşılıklı sohbet ediyorlar, birbirlerine çizdikleri resimleri gösteriyorlar. O şekilde de iletişimde kalmaya çalışıyoruz. Ama onun için de zor oluyordur eminim. Bir arkadaşla birlikte oynayamamak...”* Kategori.15, Tema.1,3.

A2 *“Evet seviyor çocuklar oyun oynamayı ama her gün oynayabildiklerini biliyorlar ya artık normal ve sıradan bir şey. Salgın oldu, kapandık geçen sene, açıldıktan sonra uzun süreli okul arkadaşlarıyla bir araya geldiklerinde inanılmaz bir derecede birbirlerini özledikleri ve doyasıya saatlerce oynadıklarını gözlemledim.”* Kategori.15, Tema.2.

A4 “İkili arkadaşlıkları çok güzeldi aslında, iletişimi çok güzeldi fakat şimdi sadece telefonu ve tableti olan arkadaşlarıyla oynamayı tercih ediyor.”

A5 “Yakın arkadaşı var, uzun zamandır tanıştığı, onunla görüntülü görüşmeye çalıştılar, görüntülü oyun kurdular.” Kategori.15, Tema.3.

A6 “Kiloluk dezenfektanlar var, onları da götürüp, çocuklara aralarında oyuncak paylaşacaksak önce orada atıyorlar onun içine, birazcık kalıyor sonra diğer çocuk alıyor gibi. Yani o şey anlamında işe yaramıştı, oyuncaklarını paylaşma anlamında.”

B29 “Salgın süreci paylaşmak biraz zor gibi oldu, çünkü çocuk devamlı yalnız oynadığı için bu sefer yanında başka bir arkadaş hemen geldiğinde paylaşmayı unutuyor. Salgın öncesi de mesela her şeyi paylaşırdı çünkü beraber oynarlardı.” Kategori.15, Tema.4.

Tablo 16: Salgın Öncesinde Çocukların Oyun Oynama Süreleri

Kategori 16	Salgın Öncesi Oyun Süreleri	n
Tema 1	Bütün Gün Oyun Oynuyor	25
Tema 2	Günde Birkaç Saat Oynuyor	20

Anne-babaların, görüşmeler sonucunda “Salgın öncesinde çocuğunuzun oyun süreleri nasıldı?” sorusuna verdikleri yanıtlar analiz edilmiş ve Tablo 16’da yer alan bulgulara ulaşılmıştır.

“Bütün Gün Oyun Oynuyor” olarak en yüksek sıklıkla belirlenen alt temayı (n=25), “Günde Birkaç Saat Oynuyor” (n=20) teması takip etmiştir.

“Bütün Gün Oyun Oynuyor” alt temasında görüş bildiren anne-babalar, çocuklarına bir kısıtlama uygulamadıklarını, çocuklarının gün içinde istedikleri her zaman oyun oynayabildiklerini belirtmişlerdir.

“Günde Birkaç Saat Oynuyor” alt temasında görüş bildiren anne-babalar, çocuklarının oyun oynamak için çok vakti olmadığını belirtmişlerdir.

Salgın öncesinde çocukların oyun süreleri ile ilişkili anne-baba görüşlerinden alıntılar:

A8 “Bütün gün oynuyordu ama dışarıda da oynuyordu, arkadaşlarıyla da oynuyordu. Eve geliyordu, evde devam ediyordu. Yemek dışında, uyku dışında hep oynuyordu.” Kategori.16, Tema.1.

Tablo 17: Salgın Sürecinde Çocukların Oyun Oynama Süreleri

Kategori 17	Salgın Süreci Oyun Süreleri	n
Tema 1	Bütün Gün Oyun Oynuyor	43
Tema 2	Oyun Oynamaktan Sıkılıyor	13
Tema 3	Değişiklik Olmadı	7

Anne-babaların, görüşmeler sonucunda “Salgın sürecinde çocuğunuzun oyun süreleri nasıldı?” sorusuna verdikleri yanıtlar analiz edilmiş ve Tablo 17’de yer alan bulgulara ulaşılmıştır.

“Bütün Gün Oyun Oynuyor” (n=43), alt teması salgın öncesinde olduğu gibi salgın sürecinde de en yüksek sıklıkla belirlenen alt tema olmuştur ve bu temanın salgın öncesine oranla salgın sürecinde büyük bir oranda arttığı bulgulanmıştır. Bu temayı, “Oyun Oynamaktan Sıkılıyor” (n=13) ve “Değişiklik Olmadı” (n=7) teması takip etmiştir.

“Bütün Gün Oyun Oynuyor” alt temasında görüş bildiren anne-babalar, çocuklarına bir kısıtlama uygulamadıklarını, çocuklarının gün içinde istedikleri her zaman oyun oynayabildiklerini belirtmişlerdir.

“Oyun Oynamaktan Sıkılıyor” alt temasında görüş bildiren anne-babalar, çocuklarının bütün gün aynı oyunları oynamaktan sıkıldıklarını, salgın süreci nedeniyle başka bir aktivite yapamadıkları için oyun motivasyonlarının da azaldığını belirtmişlerdir.

“Değişiklik Olmadı” alt teması; çocuklarının salgın öncesindeki oyun oynama süresine/ rutinine döndüğünü belirten anne-baba görüşlerini de kapsamaktadır.

Salgın sürecinde çocukların oyun süreleri ile ilişkili anne-baba görüşlerinden alıntılar:

B9 *“Salgın sürecinde daha çok oyuna düştü, daha çok oyun oynamaya başladı yani.” Kategori.17, Tema.1.*

4.2 Salgın Sürecinde Çocukların Oyun Konusunda Çizdikleri Resimlerin İçeriğinden Elde Edilen Bulgular

Araştırmada çocuk resimlerine, anne-babalar aracılığıyla ulaşılmıştır. Anne-babalara, çocuklarının resim çizdikleri sırada hiçbir müdahale ve yönlendirmede bulunmaması, sadece çocuklarına “Bana bir oyun resmi çizer misin?” sorusunu yöneltmeleri gerektiği söylenmiştir. Çocukların resim çizerken istedikleri materyalleri kullanmada da serbest olması gerektiği anne-babalara belirtilmiştir. Anne-babaların daha sonra çocuklarına “Çizdiğin bu resmi bana anlatır mısın?” sorusunu yöneltmeleri ve çocuklarının söylediklerini birebir olarak yazmaları gerektiği söylenmiştir. Bu bilgiler, anne-babalara “Çocuk Resimleriyle İlgili Dikkat Edilmesi Gereken Önemli Noktalar” başlığı altında hazırlanmış maddeler olarak çevrim içi olarak iletilmiştir. Çocuk resimleri ve resim anlatılarından elde edilen veriler Tablo 18-22’de sunulmaktadır.

Tablo 18: Çocukların Çizimlerinde Oyunda Eylemler

Kategori 1	Oyundaki Eylemler	n
Tema 1	Büyük Kas Motor Hareketler	16
Tema 2	Diğer	8

Araştırma kapsamında çocukların çizmiş olduğu oyun resimleri ve resim anlatılarının kodlanması sonucunda oluşturulan “Oyundaki Eylemler” kategorisi Tablo 18’de gösterilmiştir.

16 resimde, “Büyük Kas Motor Hareketler” teması bulgulanmış, 8 resimde ise, “Diğer” teması adı altında belirlenen etkinlikler yer almıştır. Bu temada; lego yapmak, çimlere oturmak gibi küçük kas motor hareketler ve daha durağan hareketler yer almaktadır. Çocukların çizdiği resimlere ait görsel ve anlatı örneği:

Görsel 1: Ç4'ün Çizdiği Resim

Abimle biz top oynuyoruz.
İnsanlar güneşin altında ısınıyor. Bulutlar var arabenin
motoru var. Sonra kışlar ucuşur ağaçlardaki
elmalarda çok güzel. İnsanlar çok mutlu-

Görsel 2: Ç4'ün Çizdiği Resmin Anlatısı

Tablo 19: Çocukların Çizimlerinde Oyun Konuları

Kategori 2	Oyun Konuları	n
Tema 1	Seyahat/ Gezi	7
Tema 2	Park Oyunları	6
Tema 3	Sportif Etkinlikler	6
Tema 4	Zıplama/ Kovalama	5
Tema 5	Eğitsel/ Kurallı	5
Tema 6	Çizgi Film Kahramanları/ Hayali Karakterler	3
Tema 7	Diğer	8

Araştırma kapsamında çocukların çizdiği olduğu oyun resimleri ve resim anlatılarının kodlanması sonucunda oluşturulan “Oyun Konuları” kategorisi Tablo 19’da gösterilmiştir.

7 resimde, “Seyahat/ Gezi” teması bulgulanmış, 6 resimde “Park Oyunları” teması bulgulanmış, 6 resimde “Sportif Etkinlikler” teması bulgulanmış, 5 resimde “Zıplama/ Kovalama” teması bulgulanmış, 5 resimde “Eğitsel/ Kurallı” teması bulgulanmış, 3 resimde “Çizgi Film Kahramanları/ Hayali Karakterler” teması bulgulanmış, 8 resimde ise “Diğer” teması adı altında belirlenen konular yer almıştır. Bu temada; uçurtma, bilardo, çadır, yastık savaşı, yüz boyama, evcilik gibi oyun konuları yer almaktadır. Çocukların çizdiği resimlere ait görsel ve anlatı örneği:

Görsel 3: Ç11'in Çizdiği Resim

→ Uçak yola çıktı beni almak için uçuyor
ve oyun alanına götürüyor çocuk çok meraklı
ve uçağın hemen gelmesini istiyor ve oyun alanına
gitmek istiyor.

Görsel 4: Ç11'in Çizdiği Resmin Anlatısı

Tablo 20: Çocukların Çizimlerinde Oyun Mekanları

Kategori 3	Oyun Mekanları	n
Tema 1	Açık Alan	21
Tema 2	Belirsiz	7
Tema 3	İç Mekan	6

Araştırma kapsamında çocukların çizdiği olduğu oyun resimleri ve resim anlatılarının kodlanması sonucunda oluşturulan “Oyun Mekanları” kategorisi Tablo 20’de gösterilmiştir.

21 resimde, “Açık Alan” teması bulgulanmış, 7 resimde “Belirsiz” teması bulgulanmış, 6 resimde ise, “İç Mekan” teması bulgulanmıştır. Çocukların çizdiği resimlere ait görsel ve anlatı örneği:

Görsel 5: Ç13'ün Çizdiği Resim

Topçuklu marketi yaptım. Topçuklu
markette topbarın içinde
zipliyorum.

Görsel 6: Ç13'ün Çizdiği Resmin Anlatısı

Tablo 21: Çocukların Çizimlerinde Oyunda Kişiler

Kategori 4	Oyundaki Kişiler	n
Tema 1	Arkadaş/ Kardeş	13
Tema 2	Anne/ Baba	7
Tema 3	Hayali Karakterler	7
Tema 4	Hayvanlar	3

Araştırma kapsamında çocukların çizdiği olduğu oyun resimleri ve resim anlatılarının kodlanması sonucunda oluşturulan “Oyundaki Kişiler” kategorisi Tablo 21’de gösterilmiştir.

13 resimde “Arkadaş/ Kardeş” teması bulgulanmış, 7 resimde “Anne/ Baba” teması bulgulanmış, 7 resimde “Hayali Karakterler” teması bulgulanmış, 3 resimde ise, “Hayvanlar” teması bulgulanmıştır. Çocukların çizdiği resimlere ait görsel ve anlatı örneği:

Görsel 7: Ç7'nin Çizdiği Resim

Burası [] e göre büyük bir alan. Bu büyük alanda arkadaşlarıyla top oynamak istediğini söyledi bir de dinazor yumurtaları varmış çatlıcakmış arkadaşlarıyla beraber onlara bakmak istiyormuş.

Görsel 8: Ç7'nin Çizdiği Resmin Anlatısı

Tablo 22: Çocukların Çizimlerinde Oyun Materyalleri

Kategori 5	Oyun Materyalleri	n
Tema 1	Park Materyalleri	9
Tema 2	Top	7
Tema 3	Araba	3
Tema 4	Dolgu Oyuncak	3
Tema 5	Yumurta	2
Tema 6	Uçurtma	1
Tema 7	Çadır	1
Tema 8	Lego	1
Tema 9	Bilardo	1

Araştırma kapsamında çocukların çizdiği olduğu oyun resimleri ve resim anlatılarının kodlanması sonucunda oluşturulan “Oyun Materyalleri” kategorisi Tablo 22’de gösterilmiştir.

9 resimde “Park Materyalleri” teması bulgulanmış, 7 resimde “Top” teması bulgulanmış, 3 resimde “Araba” teması bulgulanmış, 3 resimde “Dolgu Oyuncak” teması bulgulanmış, 2 resimde “Yumurta” teması bulgulanmıştır. Diğer 5 resimde ise, uçurtma, çadır, lego, bilardo, kutu oyunu temaları bulgulanmıştır. Çocukların çizdiği resimlere ait görsel ve anlatı örneği:

Görsel 9: Ç29'un Çizdiği Resim

Kumlarda oyun oynuyormuş. Hilmi ve Kerim abisiyle birlikte yeni aldığı ayakkabıları ile top oynuyormuş. Yeğen Defne ile Balon uçurmayı gördüğü için ona balon almış birlikte oynamışlar.

Görsel 10: Ç29'un Çizdiği Resmin Anlatısı

Bölüm 5

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmanın bu bölümünde; anne-baba görüşmeleri ve çocukların çizdiği oyun resimleri ile resim anlatılarından elde edilen bulguların sonuçları, araştırmanın temel amaçları çerçevesinde tartışılmıştır. Araştırmanın temel amacı; Covid-19 salgını sürecinde, 3-6 yaş arasındaki çocukların oyun ve hareket ihtiyaçlarının nasıl etkilendiğini anne-baba ile yapılan görüşmeler ve çocukların çizdiği oyun resimleri ile resim anlatılarını derinlemesine araştırmaktır.

Araştırmanın birinci alt problemi “Salgın öncesinde ve salgın sürecinde çocukların hareketlilik düzeyleri nasıldır?” şeklindedir. Araştırmanın birinci alt problemine göre anne-baba görüşmelerinden ve çocukların çizdiği resimler ile resim anlatılarından elde edilen bulgulardan yola çıkılarak aşağıdaki görüşler belirtilmiştir.

Anne-babaların geneli salgın öncesinde çocuklarının özgür olduklarını, hareketlilik düzeylerinin ise iyi, yoğun ve aktif olduğunu dile getirmişlerdir. “Yürüme/ Koşma/ Zıplama” olarak en yüksek sıklıkla belirlenen alt temayı (n=30), “Sportif Etkinlikler” (n=29) ve “Bisiklet/ Paten/ Scooter” (n=24) teması takip etmiştir. Salgın öncesinde, yürüme/ koşma/ zıplama, sportif etkinlikler ve bisiklet/ paten/ scooter sürme çocuklar tarafından en çok tercih edilen fiziksel hareket ve etkinlikler olmuştur. Salgın öncesinde bale, tenis, jimnastik gibi özel kursların, dansın ve okullardaki beden eğitimi dersleri ile at binme etkinliklerinin de çocuklarının fiziksel hareketliliğinde ve etkinliklerinde yeri olduğu bildirilmiştir.

Anne-babaların geneli salgın sürecinde ise, çocuklarının hareketlilik düzeylerinin kısıtlandığını ve azaldığını belirtmişlerdir. “Yürüme/ Koşma/ Zıplama” olarak en yüksek sıklıkla belirlenen alt temayı (n=34), “Sportif Etkinlikler” (n=28) ve “Bisiklet/ Paten/ Scooter” (n=27) teması takip etmiştir. Salgın sürecinde dansın, evin içinde yapılan spor/ yoga etkinliklerinin ve beden eğitimi derslerinin de çocukların fiziksel hareketliliğinde ve etkinliklerinde yeri olduğu bildirilmiştir.

Salgın öncesi ve salgın süreci karşılaştırıldığında anne-babaların alt temalarda belirttikleri görüş sayısında çok fark olmamakla birlikte, anne-babalar salgın sürecinde çocuklarının hareketlilik düzeylerinin azaldığını, çocuklarının hareketliliğinin kısıtlandığını belirtmişlerdir. Salgın sürecinde, salgın öncesine oranla, dansın, evin içinde yapılan spor/ yoga etkinliklerinin ve beden eğitimi derslerinin de çocukların fiziksel hareketliliğinde ve etkinliklerinde yeri olduğunu belirten anne-babalar olmuştur. Evin içinde yapılan spor/ yoga etkinliklerinin salgın öncesinde olmadığı, salgın sürecinde çocuklar tarafından tercih edildiği görülmüştür. Salgın öncesinde okula bağlı fiziksel etkinliklerin, salgın sürecinde yer almadığı görülmüştür.

Salgın sürecinde çocuklarının fiziksel hareketliliğinin ve etkinliklerinin azaldığı/ kısıtlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Yaşanan kısıtlılıklara rağmen aileler, çocuklarının fiziksel hareketliliğini ve etkinliklerini desteklemeye çalıştıkları, hatta çocuklarına ev içi özel oyun alanları açmaya çabaladıkları, çocukların ise salgın sürecinde fiziksel hareketliliğinin ve etkinliklerinin kısıtlanması sebebiyle enerjilerini yeterince harcayamadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Demir Öztürk, Kuru ve Demir Yıldız'ın (2020) yaptığı araştırmada da bu araştırmanın sonuçlarıyla benzer şekilde, salgın sürecinde çocukların ev ortamında enerjilerini harcayamadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Yıldız ve Bektaş'ın (2021) yaptığı araştırmada da salgın öncesine göre, salgın sürecinde çocukların hareketlilik ve sosyalleşme durumlarında bir düşüşün olduğu, bu süreçte çocuklar enerjilerini harcayamadıkları, bedensel ve ruhsal olarak sıkıntılar yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Korkmaz, Öztürk, Rodoslu ve Uğur'un (2020) yaptığı araştırmada, çocukların %65'inin salgın sürecinde fiziksel aktivite düzeylerinin azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Xiang, Zhang ve Kuwahara'nın (2020) yaptığı araştırmada, salgın sürecinde fiziksel olarak aktif olmayan çocukların ve gençlerin sayısının büyük ölçüde arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tulchin-Francis, Stevens, Gu, Zhang, Roberts, Keller, Dempsey, Borchard, Jeans ve VanPelt'in (2021) yaptığı araştırmada, salgın sürecindeki kısıtlamalar ve okulların kapatılmasının, fiziksel aktivite olanaklarını kısıtladığı, salgın sürecinde çocukların fiziksel hareketliliğinin önemli ölçüde düştüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Mitra, Moore, Gillespie, Faulkner, Vanderloo, Chulak-Bozzer, Rhodes, Brussonih ve Tremblay'in (2020) yaptığı araştırma sonucunda, salgın sürecinde çocukların ve gençlerin; yürüyüş, bisiklet sürme, fiziksel aktivite ve spor yapma, oyun oynama gibi açık hava aktivitelerinde önemli bir azalma olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çocukların çizdiği oyun resimleri ve resim anlatıları incelendiğinde; 16 resimde büyük kas motor hareketliliğine, 8 resimde ise küçük kas motor hareketliliği ve daha durağanlık içeren etkinliklere yer verildiği görülmektedir. Büyük kas motor hareketliliklerine resimlerinde yer veren çocukların sayısının iki kat fazla olduğu görülmektedir. Bu sonuç, yukarıda belirtilen diğer araştırma sonuçlarında da yola çıkarak, çocukların resimlerinde hem düş güçlerini hem de yaşamsal gerçekliklerini

ifade ediş biçimlerinin aracı olarak resim çizme faaliyetini ve oyun etkinliğini kullandıkları göz önünde bulundurulduğunda, çocukların kısıtlanmış olan fiziksel hareketliliği ve etkinlikleri özgürce yaşayabilmek istediklerini somut biçimde yansıttıkları görülmektedir.

Araştırmada farklı veri toplama kaynakları kullanılarak gerçekleştirilen veri çeşitlemesi doğrultusunda; anne-baba görüşmelerinden ve çocukların resimlerinin içeriğinden elde edilen fiziksel hareketliliğe dair sonuçların birbiriyle oldukça tutarlı olduğu görülmektedir.

Araştırmanın ikinci alt problemi “Salgın öncesinde ve salgın sürecinde çocuklar oyunlarında hangi konuları seçmektedir?” şeklindedir. Araştırmanın ikinci alt problemine göre anne-baba görüşmelerinden ve çocukların yaptığı resimler ile resim anlatılarından elde edilen bulgulardan yola çıkılarak aşağıdaki görüşler belirtilmiştir.

Salgın sürecinde, salgın öncesinde olduğu gibi “Geleneksel Sokak Oyunları” (n=32) çocukların en yüksek sıklıkla tercih ettikleri oyunlar olmuştur. Bu temayı, “Manipülatif Oyunlar” (n=29), “Resim Çizme” (n=27) ve “Evcilik” (n=25) teması takip etmiştir. Burada, salgın sürecinde, salgın öncesine oranla, manipülatif oyunların, resim çizme ve evcilik oyununun çocuklar tarafından daha fazla tercih edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Diğer temalar ise sırasıyla, meslekler, çizgi film kahramanları/ hayali karakterler, macera oyunları, minyatür araba oyunları, sağlık/ korona virüs salgını, hayvanlar alemi ve ev içi aile oyunları olmuştur. Beklendiği gibi, salgın sürecinde çocukların oynadığı oyunların konuları arasına sağlık/ korona virüs salgını konusu dahil olmuştur.

“Manipülatif Oyunlar” alt temasının salgın sürecinde iki katından fazla şekilde arttığı görülmektedir. Bazı anne-babalar salgın sürecinde genellikle

çocuklarının daha çok manipülatif oyunlarına yöneldiğini, çocuklarıyla birlikte daha çok manipülatif oyunlar oynadıklarını dile getirmişlerdir. Salgın sürecinde “Resim Çizme” alt temasının salgın sürecinde neredeyse iki katı kadar artmış olduğu görülmektedir. Bazı anne-babalar, salgın sürecinde çocuklarının resim çizmeye daha çok yöneldiğini dile getirmişlerdir.

Salgın sürecinde çocukların ilk tercihinin geleneksel oyunlar olduğu, fakat manipülatif oyunların ve resim çizmenin de büyük oranda arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Mart ve Kesicioğlu'nun (2020) yaptığı araştırmada da, bu araştırmanın sonuçlarıyla benzer şekilde, salgın sürecinde çocukların aileleri ile birlikte, yapılandırılmış oyunları, zeka oyunlarını, manipülatif oyunları, teknolojik araç ve bilgisayar oyunlarını tercih etmelerinde bir artış olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çocukların yaptığı oyun resimleri ve resim anlatıları incelendiğinde 7 çocuğun seyahat/ gezi konusunu, 6 çocuğun park oyunlarını, 6 çocuğun sportif etkinlikleri, 5 çocuğun zıplama/ kovalama konusunu ve 5 çocuğun eğitsel/ kurallı oyun konusunu, 3 çocuğun ise çizgi film kahramanları/ hayali karakterler konusunu içeren oyun resimlerine ve resim anlatılarına yer verdikleri görülmüştür. Diğer çocukların ise; uçurtma, bilardo, çadır, yastık savaşı, yüz boyama, evcilik konularına oyun resimlerinde ve resim anlatılarında yer verdikleri görülmüştür. Bu sonuç, fiziksel hareketlilik sonucunda olduğu gibi, çocukların kısıtlanmış olan seyahat etme imkanlarını, fiziksel hareketlilik ve etkinliklerini özgürce yaşayabilmek istediklerini belirtmekte olabilir.

Araştırmada, anne-baba görüşmelerinden ve çocukların resimlerinin içeriğinden elde edilen oyun konusuna dair sonuçlar yüksek oranda benzerlik göstermiştir.

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Salgın öncesinde ve salgın sürecinde çocukların oyun mekanları nasıldır?” şeklindedir. Araştırmanın üçüncü alt problemine göre anne-baba görüşmelerinden ve çocukların yaptığı resimler ile resim anlatılarından elde edilen bulgulardan yola çıkılarak aşağıdaki görüşler belirtilmiştir.

“Kamusal Parklar” (n=50) salgın öncesinde çocukların en yüksek sıklıkla tercih ettikleri mekanlar olmuştur. Bu temayı, “Evin Bahçesi” (n=23), “Kapalı Oyun Alanları” (n=22), “Doğal Alanlar” (n=19) ve “Evin İçi” (n=14) teması takip etmiştir. Diğer temalar sırasıyla sahalar/koşu alanları ve okul ortamı olmuştur.

Görüşmeler sırasında anne-babalar, kamusal parkların çocuklarının oyun mekanları arasındaki yerine vurgu yapmışlardır. Anne-babalar, kapalı oyun alanlarının da çocuklarının oyun mekanları arasındaki yerine vurgu yapmışlardır.

“Evin İçi” olarak en yüksek sıklıkla belirlenen alt temayı (n=57), “Evin Bahçesi” (n=56) ve “Kamusal Parklar” (n=13) teması takip etmiştir. Diğer temalar ise sırasıyla doğal alanlar ve sahalar olmuştur. Burada, salgın sürecinde, salgın öncesine oranla, evin içi ve evin bahçesinin oyun mekanları olarak çocuklar tarafından daha fazla kullanıldığı görülmüştür. Salgın sürecinde, salgın öncesine oranla, kamusal parkların oyun mekanları olarak çok daha az kullanıldığı, kapalı oyun alanlarının ise kullanılmadığı görülmüştür.

Salgın öncesi ve salgın süreci karşılaştırıldığında “Evin İçi” alt temasının salgın sürecinde dört katı kadar arttığı görülmektedir. “Evin Bahçesi” alt temasının salgın sürecinde iki katından fazla şekilde arttığı görülmektedir. “Doğal Alanlar” alt temasının salgın sürecinde yaklaşık iki katı kadar arttığı görülmektedir. “Kamusal Parklar” alt temasının salgın sürecinde yaklaşık dört katı kadar azaldığı görülmektedir. “Sahalar/ Koşu Alanları” alt temasının iki katı kadar azaldığı

görülmektedir. “Kapalı Oyun Alanları” alt teması ile “Okul” alt temasının ise salgın sürecinde oyun mekanları arasında olmadığı görülmektedir.

Salgın öncesinde ve salgın sürecinde çocukların oyun mekanlarında büyük bir değişim olduğu görülmektedir. Salgın sürecinde kamusal parkların oyun mekanları arasındaki yerinin azaldığını ve kapalı oyun alanlarının ise oyun mekanları arasında yer almadığı görülmektedir. Çocukların oyun mekanları olarak evin bahçesi, evin etrafı ve evin içi olduğu görülmektedir.

Üçüncü alt problem kapsamında anne-babalara, salgın sürecinde çocukların açık alanda oyun oynayabilme sıklığı da sorulmuştur. “Hava Güzel Olduğu Sürece Her Gün” olarak en yüksek sıklıkla belirlenen alt temayı (n=46), “Arada Sırada Oynuyor” (n=15) ve “Hiç/ Çok Nadir” (n=8) teması takip etmiştir.

“Hava Güzel Olduğu Sürece Her Gün” temasında görüş bildiren anne-babalar, bahçeli/ müstakil evlerde yaşadıkları için çocuklarının açık alanda oyun oynama konusunda sıkıntı yaşamadıklarına vurgu yapmışlardır. Bunlardan yola çıkarak salgın sürecinde çocukların oyun mekanlarının kısıtlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Müstakil/ bahçeli evde yaşayan çocukların apartmanda yaşayan çocuklara oranla mekan olarak daha özgür oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Mitra, Moore, Gillespie, Faulkner, Vanderloo, Chulak-Bozzer, Rhodes, Brussonih ve Tremblay’in (2020) yaptığı araştırmada da, çocukların ve gençlerin salgın sürecinde açık havada oyun oynayabilmelerinin; evin müstakil veya apartman olmasına, evin çevresinde park veya oyun oynayabilecek bir alan olmasına, evin sakin veya kalabalık bir yerleşkede bulunmasına göre değişebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Çocukların yaptığı oyun resimleri ve resim anlatıları incelendiğinde 21 çocuğun açık alan mekanlarını içeren oyun resimlerine ve resim anlatılarına yer

verdikleri görülmüştür. 7 çocuğun belirsiz mekanlar ve 6 çocuğun iç mekanlar içeren oyun resimlerine ve resim anlatılarına yer verdikleri görülmüştür. Salgın sürecinde çocukların açık alana özlem duyduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Demir Öztürk, Kuru ve Demir Yıldız'ın (2020) yaptığı araştırmada da çocukların, salgın süreci sona erdiğinde ilk olarak dışarı çıkarak, bahçede oyun oynamak ve parka gitmek istediklerini sonucuna ulaşılmıştır. Çocukların dış mekanda oyun oynama isteği ve açık alana özlem duyduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın bu sonucu, Aksu'nun (2021) yaptığı araştırmada, çocukların resimlerinde mekan olarak sokak ve park gibi açık alan mekanlarına yer vermeleri ve çocuklarda açık alan özleminin görüldüğü sonucu ile de örtüşmektedir.

Anne-baba görüşmelerinden ve çocukların resimlerinin içeriğinden elde edilen sonuçlar, oyun mekanları ve açık alan özlemi konusunda da örtüşmektedir.

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Salgın öncesinde ve salgın sürecinde çocukların oyun materyalleri ve oyuncakları nelerdir?” şeklindedir. Araştırmanın dördüncü alt problemine göre anne-baba görüşmelerinden ve çocukların yaptığı resimler ile resim anlatılarından elde edilen bulgulardan yola çıkılarak aşağıdaki görüşler belirtilmiştir.

“Bebek-Araba vb. Oyuncaklar” (n=35), salgın öncesinde çocukların en yüksek sıklıkla tercih ettikleri materyaller olmuştur. Bu temayı, “Bisiklet/ Scooter/ Paten” (n=27), “Park Materyalleri” (n=25), “Doğal Materyaller” (n=20) ve “Manipülatif Oyuncaklar” (n=20) teması takip etmiştir. Salgın öncesinde, bebek-araba vb. oyuncaklar, bisiklet/ scooter/ paten ve park materyalleri çocuklar tarafından en çok tercih edilen oyuncaklar olmuştur. Diğer materyaller ise sırasıyla, top/bilye, dijital araçlar, ev materyalleri, oyun hamurları ve yazı tahtası olmuştur. Yapılan

görüşmelerde 2 anne-baba çocuklarının evcil hayvanlarla oynadıklarını da belirtmiştir fakat evcil hayvanlar alt tema olarak belirlenmemiştir.

“Dijital Araçlar” (n=44), salgın öncesinde çocukların en yüksek sıklıkla tercih ettikleri materyaller olmuştur. Bu temayı, “Bebek-Araba vb. Oyuncaklar” (n=38), “Bisiklet/ Scooter/ Paten” (n=35), “Top-Frizbi vb. Oyuncaklar” (n=31) ve “Manipülatif Oyuncaklar” (n=31) teması takip etmiştir. Diğer temalar ise sırasıyla, doğal materyaller, oyun hamuru, park materyalleri, ev materyalleri olmuştur. 11 anne-baba çocuklarının evcil hayvanlarla oynadıklarını da belirtmiştir fakat evcil hayvanlar alt tema olarak belirlenmemiştir. Salgın sürecinde, salgın öncesine oranla, park materyallerinin çocuklar tarafından daha az kullanıldığı, park materyalleri dışındaki tüm oyuncakların kullanımında ise artış olduğu görülmüştür.

Salgın öncesi ve salgın süreci karşılaştırıldığında, “Dijital Araçlar” alt temasının salgın sürecinde üç katından fazla şekilde arttığı görülmektedir. “Park Materyalleri” alt temasının ise salgın sürecinde yaklaşık 2 katı kadar azaldığı görülmektedir.

Salgın sürecinde çocukların dijital araçlara daha çok yöneldiği sonucuna ulaşılmıştır. Çocukların park materyalleri ile oyun oynamalarının azaldığı, diğer tüm oyun materyalleri ile oyun oynamalarının ise arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Erol ve Erol’un (2020) yaptığı çalışmada da, salgın sürecinde okulların da kapanmasıyla birlikte öğrenciler vakit geçirmek amacıyla dijital araçlara yönelmiş oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Schmidt, Anedda, Burchartz, Eichsteller, Kolb, Nigg, Niessner, Oriwol, Worth ve Woll’un (2020) yaptığı çalışmada, çocukların ve gençlerin ekran başında vakit geçirme sürelerinin ise arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ayrıca, Yıldız ve Bektaş'ın (2021) yaptığı araştırmada, çocukların salgın öncesinde olduğu gibi salgın sürecinde de evde bulunan oyuncaklarla oyun oynamaya devam ettikleri sonucu, araştırma sonucu ile örtüşmektedir.

Gökçe, Erdoğan, Yatmaz, Avaroğlu ve Çok' un (2021) yaptığı araştırmada, salgın sürecinde çocukların çoğunun araba, hayvan, evcilik oyuncakları ve bebekleri ile oynamayı tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Çocukların yaptığı oyun resimleri ve resim anlatıları incelendiğinde 7 çocuğun top materyalini, 6 çocuğun park materyallerini, 3 çocuğun araba materyalini, 3 çocuğun dolgu oyuncakını ve 3 çocuğun da çiçek/ kum materyalini içeren oyun resimlerinde ve resim anlatılarında yer verdikleri görülmüştür. Diğer çocukların ise; yumurta, uçurtma, çadır, lego, bilardo ve kutu oyunu materyallerine oyun resimlerinde ve resim anlatılarında yer verdikleri görülmüştür. Salgın sürecinde çocukların top ve park materyalleri ile oyun oynama istediği olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bu sonucu, Aksu'nun (2021) yaptığı araştırmada, çocukların çizimlerinde sokak ve park mekanlarına yer verdikleri sonucu ile benzerlik göstermektedir.

Araştırmada, anne-baba görüşmelerinden ve çocukların resimlerinin içeriğinden elde edilen sonuçlar, oyun materyalleri konusunda benzerlik göstermektedir.

Araştırmanın beşinci alt problemi "Salgın öncesinde ve salgın sürecinde çocukların oyunlarında anne-babaların rolü ve katılımı ne düzeydedir?" şeklindedir. Araştırmanın beşinci alt problemine göre anne-baba görüşmelerinden ve çocukların yaptığı resimler ile resim anlatılarından elde edilen bulgulardan yola çıkılarak aşağıdaki görüşler belirtilmiştir.

Salgın öncesinde, “Anne-Baba Katılımı Var” olarak en yüksek sıklıkla belirlenen alt temayı (n=46), “Arada Sırada Katılıyorlar” (n=15) ve “Daha Çok Kendi Kendine Oynuyor” (n=6) teması takip etmiştir. Görüşmeler sırasında “Arada Sırada Katılıyorlar” ve “Daha Çok Kendi Kendine Oynuyor” alt temalarında görüş bildiren anne-babalar, yoğun çalışma saatlerinden dolayı çocuklarıyla yeterince oyun oynayamadıklarını bildirmişlerdir. Anne-babaların geneli, oyunlara çocukların kendilerini davet ettiklerini dile getirmişlerdir. Bazı anne-babalar ise, oyunları bazen kendilerinin de başlattığını belirtmişlerdir. “Oyun Arkadaşı” olarak en yüksek sıklıkla belirlenen alt temayı (n=43), “Mesleklerle İlgili Roller” (n=14) ve “Aile Roller” (n=10) teması takip etmiştir. Diğer temalar sırasıyla, hayali karakterler/ çizgi film kahramanları, hasta rolü olmuştur. Bazı anne-babalar ise çocuklarıyla oyun oynayamadıklarını dile getirmişlerdir.

Salgın sürecinde “Anne-Baba Katılımı Var” (n=52), alt teması salgın öncesinde olduğu gibi salgın sürecinde de en yüksek sıklıkla belirlenen alt tema olmuştur. Diğer temalar ise yine salgın öncesinde olduğu şekilde, sırasıyla “Arada Sırada Katılıyor” (n=14) ve “Daha Çok Kendi Kendine Oynuyor” (n=5) olmuştur. Görüşmeler sırasında “Anne-Baba Katılımı Var” alt temasında görüş bildiren anne-babalar, salgın öncesine göre salgın sürecinde evde olduklarından dolayı çocuklarıyla birlikte daha fazla zaman geçirebildiklerine, çocuklarıyla daha fazla oyun oynadıklarına ve çocuklarının oyunlarına katılımlarının arttığına vurgu yapmışlardır. Anne-babaların geneli, çocukların arkadaşsız kalması sebebiyle salgın öncesine göre, salgın sürecinde oyunlara kendilerini daha fazla ve ısrarlı şekilde davet ettiklerini dile getirmişlerdir.

“Oyun Arkadaşı” (n=48), alt teması salgın öncesinde olduğu gibi salgın sürecinde de en yüksek sıklıkla belirlenen alt tema olmuştur. Bu temayı,

“Mesleklerle İlgili Roller” (n=17) ve “Aile Roller” (n=11) teması takip etmiştir. Diğer temalar ise sırasıyla, hasta rolü, hayali karakterler/ çizgi film kahramanları, hayvan rolleri olmuştur. Bazı anne-babalar ise çocuklarıyla oyun oynayamadıklarını dile getirmişlerdir.

Salgın sürecinde anne-babaların çocukları ile birlikte daha çok vakit geçirebildiği ve oyunlarına daha fazla katılabildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç; Başaran ve Aksoy’un (2020) yaptığı araştırmanın, anne-baba ve çocukların salgın sürecinde birlikte oyun oynamaları ve çeşitli etkinlikler yapmaları artmıştır ve bundan dolayı anne-baba ve çocuk arasındaki etkileşimin de artmıştır sonuçları ile örtüşmektedir.

Araştırmanın altıncı alt problemi “Salgın öncesinde ve salgın sürecinde çocukların oyun arkadaşlıkları nasıldır?” şeklindedir. Araştırmanın altıncı alt problemine göre anne-baba görüşmelerinden ve çocukların yaptığı resimler ile resim anlatılarından elde edilen bulgulardan yola çıkılarak aşağıdaki görüşler belirtilmiştir.

Salgın öncesinde “Arkadaşlarıyla Uyumlu” olarak en yüksek sıklıkla belirlenen alt temayı (n=34), “Arkadaşlarıyla Anlaşamıyor” (n=4) teması takip etmiştir.

Salgın sürecinde “Görüşmeleri Kısıtlandı” olarak en yüksek sıklıkla belirlenen alt temayı (n=52), “Arkadaşlarıyla Uyumlu” (n=21), “Telefonla Görüştüler” (n=4) ve “Arkadaşlarıyla Anlaşamıyor” (n=4) teması takip etmiştir.

Salgın öncesine oranla, salgın sürecinde çocukların arkadaşlarıyla görüşmelerinin yüksek oranda kısıtlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle çocukların kardeşlerine, kuzenlerine, yakın çevredeki arkadaşlarına daha fazla yöneldikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Görüşmeler sırasında “Görüşmeleri Kısıtlandı” alt temasında görüş bildiren anne-babalar çocuklarının arkadaşlarıyla eskisi gibi görüşemediklerini vurgulamışlardır. Kısıtlı şekilde arkadaşlarıyla görüşebilen çocukların anne-babalarından bazıları ise, oyun oynama sırasında çocukların mesafeli, temassız oyun oynadıklarını, oyuncaklarını ise dezenfekte ederek paylaşabildiklerini belirtmişlerdir.

Gökçe, Erdoğan, Yatmaz, Avaroğlu ve Çok’ un (2021) yaptığı çalışmada da, salgın sürecinde çocukların sosyal kısıtlamalar sebebiyle çevreyle etkileşimlerinin ve akranlarıyla iletişimlerinin azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Gray’in (2020) yaptığı çalışmada, salgın sürecinde çocukların arkadaşlarıyla olan etkileşimlerinin azaldığı, fakat bu süreçte aileleriyle olan bağlarının güçlendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Çocukların yaptığı oyun resimleri ve resim anlatıları incelendiğinde “Oyundaki Kişiler” kategorisi kapsamında 13 resimde “Arkadaş/ Kardeş” teması görülmüştür. Salgın sürecinde çocukların arkadaşlarına özlem duydukları sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bu sonucu, Gökçe, Erdoğan, Yatmaz, Avaroğlu ve Çok’ un (2021) yaptığı çalışmada, salgın sürecinde çocukların arkadaşlarına karşı özlemlerinin olduğu ve bu durumun sona ermesini şiddetle bekledikleri sonucu ile örtüşmektedir.

Araştırmada anne-baba görüşleri ve çocukların resimlerinin içeriğinin sonuçlarında, çocukların oyundaki arkadaşlıklarına ve arkadaş özlemine dair birbiriyle tutarlı sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir.

Araştırmanın yedinci alt problemi “Salgın öncesinde ve salgın sürecinde çocukların oyun süreleri nasıldır?” şeklindedir. Araştırmanın yedinci alt problemine göre anne-baba görüşmelerinden ve çocukların yaptığı resimler ile resim anlatılarından elde edilen bulgulardan yola çıkılarak aşağıdaki görüşler belirtilmiştir.

Salgın öncesinde “Bütün Gün Oyun Oynuyor” olarak en yüksek sıklıkla belirlenen alt temayı (n=25), “Günde Birkaç Saat Oynuyor” (n=20) teması takip etmiştir. “Bütün Gün Oyun Oynuyor” alt temasında görüş bildiren anne-babalar, çocuklarına bir kısıtlama uygulamadıklarını, çocuklarının gün içinde istedikleri her zaman oyun oynayabildiklerini belirtmişlerdir. “Günde Birkaç Saat Oynuyor” alt temasında görüş bildiren anne-babalar, çocuklarının oyun oynamak için çok vakti olmadığını belirtmişlerdir.

Salgın sürecinde, “Bütün Gün Oyun Oynuyor” (n=43), alt teması salgın öncesinde olduğu gibi salgın sürecinde de en yüksek sıklıkla belirlenen alt tema olmuştur ve bu temanın salgın öncesine oranla salgın sürecinde büyük bir oranda arttığı bulgulanmıştır. Bu temayı, “Oyun Oynamaktan Sıkılıyor” (n=13) ve “Değişiklik Olmadı” (n=7) teması takip etmiştir.

Çocukların genelinde oyun oynama sürelerinin salgın öncesinde olduğu gibi salgın sürecinde de kısıtlamasız bir şekilde devam ettiği, salgın sürecine bağlı olarak çocukların oyun sürelerinin daha da arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Demir Öztürk, Kuru ve Demir Yıldız’ın (2020) yaptığı araştırmada da, çocukların evdeki zamanlarının büyük bir kısmını oyun oynayarak ve etkinlikler yaparak geçirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bölüm 6

ÖNERİLER

Araştırmanın sonuçlarından elde edilerek oluşturulmuş olan önerilere bu bölümde yer verilmiştir.

- Salgın süreci gibi tüm dünyayı etkisi altına alan bir döneme adapte olabilme konusunda çocuklara ve ailelere sağlanan psikoedükatörel desteğin erişilebilir ve sürdürülebilir olmakla birlikte artırılması önerilmektedir.
- Salgın sürecinde özellikle dijital araç kullanımının arttığı ve çocukların sıkıldığı düşünüldüğünde, çocuk ve ailenin evde nasıl oyun oynayabileceğine ve iyi vakit geçirebileceğine dair eğitimcilerin ailelere daha fazla rehberlik desteği sağlaması önerilmektedir. Bu araştırmanın bağlamı dışında olmakla birlikte, dijitalleşmenin yarattığı olumsuz etkiler yalnızca eğitimsel kayıplarla ilişkili olmayıp, çocukların biyolojik sağlığını da tehdit eder hale gelmiştir.
- Salgın sürecinde çocukların özellikle arkadaş özlemi dile getirmeleri dikkate alınarak, uzak kaldığı arkadaşlarıyla iletişimlerinin tamamen kesilmemesini ailelerin sağlaması önerilmektedir.
- Salgın sürecinde çocukların hareketsiz kalmasını önleyebilmek adına, sağlık açısından belirli kurallar çerçevesinde gerçekleştirilecek açık alan etkinlikleri için uygun ortam sağlanabilmesi ailelere önerilmektedir.
- Evde geçirilen serbest vakitler ve çocukların artan oyun oynama süreleri düşünüldüğünde çocukların oyunlarına aile katılımının sağlanması salgın sürecine uyum sağlama açısından önem taşımaktadır.

- Araştırmacılara konu hakkında literatüre daha fazla katkı yapılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

Aksu, S. (2021). Çocukların Korona Salgını Konulu Resimlerinin Göstergibilimsel Analizi. *Sanat Eğitimi Dergisi*, 9(1), 51–61.

Başaran, M. ve Aksoy, A. B. (2020). Anne-Babaların Korona-Virüs (Covid-19) Salgını Sürecinde Aile Yaşantılarına İlişkin Görüşleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(71), 668-678.

Budak, F., & Korkmaz, Ş. (2020). Covid-19 Pandemi Sürecine Yönelik Genel Bir Değerlendirme: Türkiye örneği. *Sosyal Araştırmalar ve Yönetim Dergisi*, (1), 62-79.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, O. E., Karadeniz, S. ve Demirel, F. (2019). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.

Cartwright-Hatton, S., Dodd, H., Lester, K., Banerjee, R., Gibson, J., ve Hurding, R. (2020). Play First: Supporting Children’s Social and Emotional Wellbeing During and After Lockdown.

Cowan, K. (2020, 24 Temmuz). Play in the Pandemic. [Blog yazısı]. Erişim Adresi: <https://panmemic.hypotheses.org/683>

Cowan, K. (2021, 12 Mart). What’s in a game? Children’s Play Experiences. [Blog yazısı]. Erişim Adresi: <https://play-observatory.com/blog/whats-in-a-game-childrens-play-experiences-during-covid19>

Creswell, J. W. (2013). *Nitel Araştırma Yöntemleri Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*. (Çev. M. Bütün, S.B. Demir). Ankara: Siyasal Kitabevi.

Çaykuş, E. T., & Çaykuş, T. M. (2020). Covid-19 Pandemi Sürecinde Çocukların Psikolojik Dayanıklılığını Güçlendirme Yolları: Ailelere, Öğretmenlere ve Ruh Sağlığı Uzmanlarına Öneriler. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 95-113.

Çelik, A. ve Şahin, M. (2013). Spor ve Çocuk Gelişimi. *International Journal of Social Science*, 6(1), 467-478.

Demir Öztürk, E., Kuru, G. ve Demir Yıldız, C. (2020). Covid-19 Pandemi Günlerinde Anneler Ne Düşünür Çocuklar Ne İster? Anne ve Çocuklarının Pandemi Algısı. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 204-220.

Duman, G. (2015). *Okul Öncesi Dönemde Beden Eğitimi*. Ankara: Hedef CS Basın Yayın.

European Centre for Disease Prevention and Control. (2020). *COVID-19 in Children and the Role of School Settings in Transmission Second Update*. 3 Ağustos tarihinde <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/children-and-school-settings-covid-19-transmission> adresinden erişilmiştir.

Elkind, D. (2011). *Oyunun Gücü*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

Emerging Minds. (2020). *Using Play to Support Children During the Coronavirus (Covid-19) Pandemic*. 3 Ağustos tarihinde (Covid-19) Pandemic. 3 Ağustos tarihinde <https://emergingminds.com.au/resources/using-play-to-support-children-during-covid-19/> adresinden erişilmiştir.

Erol, M. ve Erol, A. (2020). Koronavirüs Pandemisi Sürecinde Ebeveynleri Gözünden İlkokul Öğrencileri. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 529-551.

Fineman, J. (1962). Observations on the Development of Imaginative Play in Early Childhood. *Journal of the American Academy of Child Psychiatry*, 1(1), 167-181.

Gökçe, N., Erdoğan, B. M., Yatmaz, A. K., Avaroğlu, N. ve Çok, Y. (2021). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Covid-19 Salgın Süreci ve Etkilerine İlişkin Görüşleri. *Eğitim ve Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 4(1), 101-113.

Göncü, A. (2019). *Oyunda Büyümek*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.

Gray, P. (2020). How Children Coped in the First Months of the Pandemic Lockdown. *American Journal of Play*, 13(1), 33-52.

Günsel, A. M. (2004). *İlköğretimde Beden Eğitimi ve Uygulamaları*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Hakkarainen, P. ve Bredikyte, M. (2008). The Zone of Proximal Development in Play and Learning. *Cultural-Historical Psychology*, 4(4), 2-11.

Hemphill, N. M., Kuan, M. T. ve Harris, K. C. (2020). Reduced Physical Activity During Covid-19 Pandemic in Children with Congenital Heart Disease. *Canadian Journal of Cardiology*, 36(7), 1130-1134.

Işık, E. ve Semerci, Ç. (2019). Nitel Araştırmalarda Veri Üçgenlemesi Olarak Odak Grup Görüşmesi, Bireysel Görüşme ve Gözlem. *Turkish Journal of Educational Studies*, 6(3), 53-66.

Kargı, E. (2007). Oyun: Çocuklar İçin Hastalıkla Başetme Sürecinde Güçlü Bir Psiko-Sosyal Destek Aracı. *Toplum ve Hekim*. 22(5), 364-367.

Kıbrıs Eğitim Araştırmaları Birliği. (2021). *KEAB 2020 Eğitim Raporu, Covid-19 Pandemisinin Kuzey Kıbrıs Eğitim Sistemine Etkileri*. 2 Ağustos tarihinde https://www.kibriseab.org/www/TR/Icerik_Detay.asp?Icerik=50 adresinden erişilmiştir.

Kıbrıs Türk Öğretmenler Sendikası. (2020). *Temel Eğitim Sistemine Bakış, Pandemi Öncesi, Sırası ve Sonrasına İlişkin Analiz*. 2 Ağustos tarihinde <https://ktos.org/temel-egitim-sistemine-bakis-kitabi-dijital-olarak-yayinda/> adresinden erişilmiştir.

KKTC Dışişleri Bakanlığı. (2020). *Bakanlar Kurulu'nun Olağanüstü Toplantısı Korona Virüs (Covid-19) Salgınına Dair Almış Olduğu ve Eksiksiz Uyulması Gereken Kararlar*. 2 Ağustos tarihinde <https://mfa.gov.ct.tr/tr/bakanlar-kurulunun-olaganustu-toplantısında-koronavirus-covid-19-salginına-dairalmis-olduğu-ve-eksiksiz-uyulması-gereken-kararlar/> adresinden erişilmiştir.

- Korkmaz, N. H., Öztürk, İ. E., Rodoslu, C. ve Uğur, S. (2020). Ortaokul Öğrencilerinin Covid-19 Salgını Sürecinde Fiziksel Aktivite Düzeylerindeki Değişikliklerin İncelenmesi (Bursa İli Örneği), *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 22(4).
- Mart, M. ve Kesicioğlu, O. S. (2020). Covid-19 Pandemi Sürecinde Ailelerin Evde Oyun Oynamaya İlişkin Görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, 15(4).
- Merriam, S.B. (2009). *Qualitative Research A Guide to Design and Implementation*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Metron Analytics Services. (2021). *Covid-19 Döneminde KKTC’de İlköğretimde Uzaktan Eğitim*. 3 Ağustos tarihinde <https://metronanaliz.com/wp-content/uploads/2021/02/METRON-KTOS-Uzaktan-Egitim-Raporu-17-02-2021.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Miles, M. B., ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. London: Sage Publications.
- Mitra, R., Moore, S. A., Gillespie, M., Faulkner, G., Vanderloo, L. M., Chulak-Bozzer, T., Rhodes, R. E., Brussonih, M. ve Tremblay, M. S. (2020). Healthy Movement Behaviours in Children and Youth During the Covid-19 Pandemic: Exploring the Role of the Neighbourhood Environment. *Health and Place*, 65(102418).

Moore, S. A., Faulkner, G., Rhodes, R. E., Brussoni, M., Chulak-Bozzer, T., Ferguson, L. J., Mitra, R., O'Reilly, N., Spence, J. C., Vanderloo, L. M. ve Tremblay, M. S. (2020). Impact of the Covid-19 Virus Outbreak on Movement and Play Behaviours of Canadian Children and Youth: A National Survey. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 17(1), 1-11.

Onur, B. (2005). *Türkiye'de Çocukluğun Tarihi*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

Orgilés, M., Espada, J. P., Delvecchio, E., Francisco, R., Mazzeschi, C., Pedro, M. ve Morales, A. (2021). Anxiety and Depressive Symptoms in Children and Adolescents During Covid-19 Pandemic: A Transcultural Approach. *Psicothema*, 33(1), 125-130.

Ozan Leymun, Ş., Odabaşı, F. ve Kabakçı Yurdakul, İ. (2017). Eğitim Ortamlarında Durum Çalışmasının Önemi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 5(3), 367-385.

Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.

Patton, M.Q. (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*. (Çev. Ed. M. Bütün ve S.B. Demir). Ankara: Pegem Akademi.

Play Scotland Position Statement. (2020). *Improving Safe Access to Street Space for Children's Play and Physical Activity*. 3 Ağustos tarihinde https://www.playscotland.org/resources/print/Access-to-outdoor-space-briefing.pdf?plsctml_id=19563 adresinden erişilmiştir.

Play Scotland Position Statement. (2021). *Play During Covid-19*. 3 Ağustos tarihinde https://www.playscotland.org/resources/print/Play-during-COVID-Position-Statement.pdf?plsctml_id=20788 adresinden erişilmiştir.

Sacha Cordiano, T. J., Russ, S. W., ve Short, E. J. (2008). Development and Validation of the Affect in Play Scale–Brief Rating Version (APS–BR). *Journal of Personality Assessment*, 90(1), 52-60.

Schmidt, S. C. E., Anedda, B., Burchartz, A., Eichsteller, A., Kolb, S., Nigg, C., Niessner, C., Oriwol, D., Worth, A. ve Woll, A. (2020). Physical Activity and Screen Time of Children and Adolescents Before and During the Covid-19 Lockdown in Germany: A Natural Experiment. *Scientific Reports*, 10(1), 1-12.

Spinelli, M., Lionetti, F., Pastore, M. ve Fasolo, M. (2020). Parents' Stress and Children's Psychological Problems in Families Facing the Covid-19 Outbreak in Italy. *Frontiers in Psychology*, 11(1713).

T.C. Sağlık Bakanlığı. (2020). *Covid-19 (SARS-CoV-2 Enfeksiyonu) Rehberi*. 4 Nisan tarihinde <https://acilafet.saglik.gov.tr/TR-64674/covid-19-sars-cov2-enfeksiyonu-rehberi.html> adresinden erişilmiştir.

Tulchin-Francis, K., Stevens Jr, W., Gu, X., Zhang, T., Roberts, H., Keller, Dempsey, D., Borchard, J., Jeans, K. ve VanPelt, J. (2021). The Impact of the Coronavirus Disease 2019 Pandemic on Physical Activity in US Children. *Journal of Sport and Health Science*, 10(3), 323-332.

United Nations International Children's Emergency Fund. (2020). *UNICEF Calls for Averting a Lost Generation as Covid-19 Threatens to Cause Irreversible Harm to Children's Education, Nutrition and Well-Being*. 3 Ağustos tarihinde <https://www.unicef.org/press-releases/unicef-calls-averting-lost-generation-covid-19-threatens-cause-irreversible-harm> adresinden erişilmiştir.

Usta, S. Y. ve Gökcan, H. N. (2020). Çocukların ve Annelerinin Gözünden Covid-19. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6(2), 187-206.

Winnicott, D.W. (1971). *Oyun ve Gerçeklik*. (Çev. T. Birkan), İstanbul: Metis Yayınları.

Xiang, M., Zhang, Z., ve Kuwahara, K. (2020). Impact of Covid-19 Pandemic on Children and Adolescents' Lifestyle Behavior Larger Than Expected. *Progress in Cardiovascular Diseases*, 63(4), 531.

Vygotsky, L. S. (2016). Play and its Role in the Mental Development of the Child. *International Research in Early Childhood Education*, 7(2), 3-25.

Yavuzer, H., (2021). *Resimleriyle Çocuk, Resimleriyle Çocuğu Tanıma*. (25. Baskı).

İstanbul: Remzi Kitabevi

Yıldırım, A. Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (11.

Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.

Yıldız, S., ve Bektaş, F. (2021). Covid-19 Salgınının Çocukların Boş Zaman

Etkinliklerinde Yarattığı Değişimin Ebeveyn Görüşleriyle Değerlendirilmesi.

Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 26(1), 99-122.

Yin, R. K. (2009). *Case Study Research: Design and Methods*. (4th Ed.). Thousand

Oaks: Sage Publications.

EKLER

Ek 1: DAÜ Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu İzni

 <p>Doğu Akdeniz Üniversitesi "Erdem, Bilgi, Gelişim"</p>	<p>Eastern Mediterranean University "Virtue, Knowledge, Advancement"</p>	<p>99628, Gazimağusa, KUZZEY KIBRIS / Famagusta, North Cyprus, via Mersin-10 TURKEY Tel: (+90) 392 630 1995 Faks/Fax: (+90) 392 630 2919 E-mail: bayek@emu.edu.tr</p>
<p>Etik Kurulu / Ethics Committee</p>		
<p>Sayı: ETK00-2020-0260</p>	<p>04.12.2020</p>	
<p>Konu: Etik Kurulu'na Başvurunuz Hk.</p>		
<p>Sayın Sevinç Gökayaz Eğitim Fakültesi.</p>		
<p>Eğitim Fakültesi Etik Alt Kurulu'nun 26.11.2020 tarih ve 2020/80 sayılı toplantısında incelenerek uygun bulunan, Doç. Dr. Eda Yazgın danışmanlığında yürüttüğünüz "COVID-19 Pandemi Sürecinin Çocukların Oyun ve Hareket İhtiyaçlarına Etkilerinin İncelenmesi" adlı Yüksek Lisans tez çalışmanız, Doğu Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından onaylanmıştır.</p>		
 <p>Bilgize rica ederim. Prof. Dr. Yücel Vural Etik Kurulu Başkanı</p>		
<p>YV/ns.</p>		
<p>www.emu.edu.tr</p>		

Ek 2: Turnitin Orijinallik Raporu

SEVİNÇ GÖKAYAZ - TEZ			
ORIJINALLIK RAPORU			
% 11	% 11	% 5	% 8
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ
BİRİNCİL KAYNAKLAR			
1	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı		% 1
2	Submitted to Eastern Mediterranean University Öğrenci Ödevi		% 1
3	Submitted to Nottingham Trent University Öğrenci Ödevi		% 1
4	mafiadoc.com İnternet Kaynağı		% 1
5	i-rep.emu.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı		<% 1
6	Submitted to Colorado Technical University Öğrenci Ödevi		<% 1
7	it.wikipedia.org İnternet Kaynağı		<% 1
8	www.ejercongress.org İnternet Kaynağı		<% 1
9	Submitted to Universidad de La Laguna Öğrenci Ödevi		<% 1

Ek 3: Anne-Babalar İçin Katılımcı Bilgi Formu ve Bilgilendirilmiş

Onam Formu

ANNE-BABALAR İÇİN KATILIMCI BİLGİ FORMU

Değerli Anne-Babalar;

Doğu Akdeniz Üniversitesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitim alanında yüksek lisans (tez aşaması) öğrencisiyim. Sizleri Doç. Dr. Eda Yazgın danışmanlığında yürütülecek olan “Covid-19 Sürecinin Çocukların Oyun ve Hareket İhtiyaçlarına Etkisinin Anne Baba Görüşleri ve Çocuk Resimleri Açısından İncelenmesi” başlıklı araştırmaya katılmaya davet ediyorum.

Araştırma kapsamında; Covid-19 salgın sürecinde okul öncesi dönemindeki çocukların oyun ve hareket ihtiyaçlarının nasıl etkilendiğinin anne, baba ve çocuklar ile yapılan görüşmelerle derinlemesine araştırılması planlanmıştır.

Salgın sürecinde sokağa çıkma yasağı, karantina ve okulların eğitime ara vermesi gibi çocuklara doğrudan etki eden uzun süreli değişiklikler meydana gelmiştir ve kısıtlılıklar önlem düzeyinde sürmektedir. Bu değişiklikler ile birlikte çocukların hayatlarının büyük bir kısmında yer alan “oyunun” nasıl etkilendiği büyük önem taşımaktadır. Bu sebeple araştırma; salgın öncesi, salgın süreci ve salgın koşullarında kısıtlılıkların esnetilerek okulların açılması sürecini kapsamaktadır.

Araştırmada siz anne babalar ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılması planlanmaktadır. Bu görüşmelerin salgın koşulları el verdiğince yüz yüze veya çevrim içi olarak gerçekleştirilmesi planlanmıştır. Araştırma kapsamında yapılan görüşmeler siz katılımcıların izniyle kayıt altına alınacaktır. Tüm kayıtlar yalnızca bilimsel amaçlar için kullanılacaktır.

Bu araştırmanın; çocukların, çocuk oyunlarının ve hareketlilik düzeylerinin salgın sürecinden nasıl etkilendikleri hakkında bilimsel literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırma kapsamında sağlayacağınız katkılar, çalışma amacına ilişkin önemli bulguların ortaya çıkmasına fayda sağlayacaktır. Görüşmemizin yaklaşık olarak 30-40 dk sürmesi planlanmıştır. Görüşme içeriği cevaplamanız istenen 8 sorudan oluşmaktadır. Görüşme sırasında ses kaydı alınacaktır.

Bu araştırmaya katılımınız tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Araştırmaya katılmama veya araştırmadan, istediğiniz bir anda, açıklama yapmaksızın çekilme hakkına sahipsiniz.

Kişisel bilgileriniz araştırma süresince ve araştırma raporunda gizli tutulacaktır. Araştırmadan çekilmeniz durumunda, bilgileriniz yok edilecektir ve araştırmada kullanılmayacaktır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar tamamen bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacaktır. Araştırma süresince soru sorabilme ve bilgi edinebilme haklarınız olacaktır.

Gönüllü katılımınızı aşağıda yer alan bilgilendirilmiş onam formunu imzalayarak belirtebilirsiniz.

BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Her ifadeye katıldığınızı belirtmek için lütfen yan tarafta bulunan kutuları işaretleyiniz.

1. Bilgileri okuyup anladığımı ve soru sorma fırsatımın olduğunu onaylıyorum.
2. Araştırmaya katılımımın gönüllülük esasında gerçekleştiğini ve açıklama yapmaksızın, istediğim bir anda araştırmadan çekilebileceğimi biliyorum.
3. Bu araştırmaya katılmayı kabul ediyorum.

Tarih: _____

Araştırmacı:

Sevinç GÖKAYAZ

Araştırma Görevlisi

Okul Öncesi Eğitim Yüksek Lisans

Programı

Temel Eğitim Bölümü

Doğu Akdeniz Üniversitesi

Tel No: 0533 883 25 39E-Mail:

ssevincyagmur@gmail.com

Tez Yöneticisi:

Doç. Dr. Eda YAZGIN

Tez Danışmanı

Eğitim Fakültesi

Temel Eğitim Bölümü

Doğu Akdeniz Üniversitesi

Ofis No: 0392 630 40 13

E-Mail:

eda.yazgin@emu.edu.tr

Ek 4: Anne-Babalar İçin Görüşme Formu

ANNE-BABA GÖRÜŞME FORMU

Değerli Anne-Babalar,

Öncelikle bu araştırmaya katılımınız için teşekkür ederim. Bu görüşme “Covid-19 Sürecinin Çocukların Oyun ve Hareket İhtiyaçlarına Etkisinin Anne Baba Görüşleri ve Çocuk Resimleri Açısından İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezi hakkındadır. Görüşme yaklaşık olarak 20-30 dakika sürecek ve izniniz dahilinde görüntü/ses kaydı alınacaktır.

Bu görüşmeden elde edilecek bilgiler tamamen bilimsel araştırma amacıyla kullanılacak ve kişisel bilgiler gizli tutulacaktır.

1. Çocuğunuzun fiziksel etkinlikleri Covid-19 salgını öncesinde nasıldı?
2. Çocuğunuzun fiziksel etkinlikleri Covid-19 salgını sürecinde nasıldı?
3. Covid-19 salgını öncesinde çocuğunuz oyunlarında neleri konu ederdi ve canlandırırđı?
4. Covid-19 salgını sürecinde çocuğunuz oyunlarında neleri konu ederdi ve canlandırırđı?
5. Covid-19 salgını öncesinde çocuğunuzun oyun oynadığı mekanlar ve materyaller/oyuncaklar nasıldı? Ortamı biraz anlatır mısınız? Covid-19 salgını sürecinde çocuğunuzun oyun oynadığı mekanlar ve materyaller/oyuncaklar nasıldı? Çocuğunuz bu süreçte açık alanda oyun oynayabildi mi? Ne sıklıkta?
6. Covid-19 salgını öncesi çocuğunuzla genellikle oyun oynar mıydınız? Çocuğunuz oyunlarına sizi davet eder miydi? Çocuğunuz oyunlarında size ne rol verirdi? Biraz anlatır mısınız? Covid-19 salgını sürecinde çocuğunuzla

oyun oynadınız mı? Çocuğunuz oyunlarına sizi davet etti mi? Çocuğunuz oyunlarında size ne rol verdi?

7. Covid-19 salgını öncesinde çocuğunuz arkadaşları ile oynar mıydı ve salgın sürecinde arkadaşları veya diğer çocuklarla bir arada oynayabildi mi? Çocuğunuzun oyunlarındaki arkadaşlıkları nasıldı? Arkadaşları/akranları ile ne sıklıkla bir araya gelirlerdi?
8. Çocuğunuzun oyun oynama süreleri Covid-19 salgını öncesinde ve salgın sürecinde nasıldı?

Ek 5: Çocuklar İçin Katılımcı Bilgi Formu ve Bilgilendirilmiş Onam Formu

ÇOCUKLAR İÇİN (ANNE-BABA ARACILIĞIYLA) KATILIMCI BİLGİ FORMU

Değerli Anne-Babalar,

Doğu Akdeniz Üniversitesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitim alanında yüksek lisans (tez aşaması) öğrencisiyim. Sizleri Doç. Dr. Eda Yazgın danışmanlığında yürütülecek olan “Covid-19 Sürecinin Çocukların Oyun ve Hareket İhtiyaçlarına Etkisinin Anne Baba Görüşleri ve Çocuk Resimleri Açısından İncelenmesi” başlıklı araştırmaya katılmaya davet etmekteyim. Araştırma kapsamında; Covid-19 salgını sürecinde okul öncesi dönemindeki çocukların oyun ve hareket ihtiyaçlarının nasıl etkilendiğinin anne, baba ve çocuklar ile yapılan görüşmelerle derinlemesine araştırılması planlanmıştır.

Salgın sürecinde sokağa çıkma yasağı, karantina ve okulların eğitime ara vermesi gibi çocuklara doğrudan etki eden uzun süreli değişiklikler meydana gelmiştir ve kısıtlılıklar önlem düzeyinde sürmektedir. Bu değişiklikler ile birlikte çocukların hayatlarının büyük bir kısmında yer alan “oyunun” nasıl etkilendiği büyük önem taşımaktadır.

Araştırmada, çocuğunuzdan oyunları hakkında serbest bir resim çizmesi istenecektir. Araştırmacı tarafından çocuğunuzda yapılan görüşmeler sırasında, çocuğunuzdan (kendisi istediği takdirde) yapmış olduğu resmi anlatması istenecektir. Araştırma kapsamında yapılan görüşmeler, siz anne babalardan izin alınarak kayıt altına alınacaktır. Tüm kayıtlar yalnızca bilimsel amaçlar için kullanılacaktır.

Bu araştırmanın; çocukların, çocuk oyunlarının ve hareketlilik düzeylerinin salgın sürecinden nasıl etkilendikleri hakkında bilimsel literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmaya katılım tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Araştırmaya sizin vereceğiniz izin doğrultusunda, çocuğunuzun katılıp katılmama veya katıldıktan sonra istediğiniz anda çalışmayı bırakma hakkına sahiptir. Araştırma hakkında, araştırmacılardan aşağıda sizlere sunulan iletişim bilgileri aracılığıyla daha fazla bilgi edinebilirsiniz.

BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Katılımcı bilgi formunu okudum ve anladım. Çalışma hakkında detaylı bilgiye ihtiyaç duyarsam, araştırmacı veya akademik danışmana ulaşabileceğim konusunda bilgilendirildim. Bu araştırmaya çocuğumun katılmasını gönüllü olarak kabul ediyorum.

Tarih: _____

Araştırmacı:

Sevinç GÖKAYAZ

Araştırma Görevlisi

Okul Öncesi Eğitim Yüksek Lisans

Programı

Temel Eğitim Bölümü

Doğu Akdeniz Üniversitesi

Tel No: 0533 883 25 39E-Mail:

ssevincyagmur@gmail.com

Tez Yöneticisi:

Doç. Dr. Eda YAZGIN

Tez Danışmanı

Eğitim Fakültesi

Temel Eğitim Bölümü

Doğu Akdeniz Üniversitesi

Ofis No: 0392 630 40 13

E-Mail:

eda.yazgin@emu.edu.tr

Ek 6: Uzman Görüşü Alma Metni

.. / .. / 2021

Sayın

Ben, Doğu Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitim Programı'nda Yüksek Lisans öğrencisi Sevinç GÖKAYAZ. Doç. Dr. Eda YAZGIN danışmanlığında üzerinde çalışmakta olduğum; "Covid-19 Sürecinin Çocukların Oyun ve Hareket İhtiyaçlarına Etkisinin Anne Baba Görüşleri ve Çocuk Resimleri Açısından İncelenmesi" isimli tez araştırmamın temel amacı; salgın sürecinde, 3-6 yaş arasındaki çocukların oyun ve hareket ihtiyaçlarının nasıl etkilendiğini anneler ve babalar ile yapılan görüşmelerle ve çocukların yapıp anlatacağı oyun konulu resimlerle derinlemesine araştırmaktır. Araştırma; salgın öncesini ve salgın sürecini kapsamaktadır. Bu amaç doğrultusunda; gizlilik ilkesi esas alınacak ve çalışma etik ilkelere uygun biçimde analiz edilecektir.

Siz değerli uzmandan analiz sürecinde kullanması planlanan Oyun ve Hareket Kodlama Formu uygunluğuna yönelik görüşlerinizi belirtmenizi saygılarımla arz ederim. Yapacağınız her türlü öneri ve katkıların araştırmayı ve araştırmanın güvenilirliğini geliştirmesi açısından çok değerli olduğunu belirtmeliyim. Oyun ve Hareket Kodlama Formu görüş ve önerileriniz için yer alan form Ek'te tarafınıza iletilmiştir.

Katkılarınız ve ilginiz için çok teşekkür ederim.

Arş. Gör. Sevinç GÖKAYAZ

Doğu Akdeniz Üniversitesi

Eğitim Fakültesi - Temel Eğitim Bölümü

Okul Öncesi Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı

E-mail Adresi: ssevinyagmur@gmail.com

Telefon: 0533 883 25 39 – 0543 932 94